

فصل چهارم

عملکرد و فعالیت‌های اکو

۱. اجلاس‌ها

ابعاد گوناگون روابط کشورها در نظام همکاری‌های بین‌المللی از طریق مشارکت آنان در سیستم مذاکرات چندجانبه و بویژه مذاکراتی که در چارچوب تشکیلات سیاست‌گذاری و اجرایی سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در سطوح مختلف برگزار می‌گردند، تنظیم می‌شوند. در این‌گونه مذاکرات است که تصمیمات مهم و بعضاً دشواری که در روابط دوجانبه حصول به آنها مشکل است، از طریق تفاهم، تشریک مساعی و توافق بر سر حداقل منافع مشترک جمعی صورت می‌گیرند. در مورد سازمان‌ها و تشکل‌های منطقه‌ای که تعداد محدودی از کشورهای یک منطقه را دربرمی‌گیرند، اهمیت تأثیر تصمیمات مشترک برای منطقه شاید به مراتب مهم‌تر از همان تصمیمات در سطح بین‌المللی است. با این حال روند فعالیت‌ها در یک سازمان اقتصادی منطقه‌ای بستگی تام به اهتمام و اراده سیاسی اعضا و نوع تصمیمات مشترک آنها در سطوح مختلف دارد.

فعالیت‌ها در اکو نیز همانند هر سازمان دیگری متأثر از نوع تصمیمات کشورهای عضو آن می‌باشد. در واقع مجموعه اقداماتی که تاکنون در چارچوب این سازمان به منظور گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و بهبود روند توسعه اقتصادی منطقه صورت گرفته‌اند و یا طرح‌هایی که در آینده به اجرا درمی‌آیند، مشروعیت خود را از تصمیمات اتخاذ شده در ارکان مختلف سازمان اعم از سران، شورای وزیران، شورای برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شورای نمایندگان دائم کسب نموده‌اند. به همین دلیل در این بخش ابتدا به روند برگزاری اجلاس‌ها و تصمیمات مهم ارکان اصلی اکو بویژه نشست‌های شورای وزیران و سران اکو از ابتدای سال ۱۳۷۰ می‌پردازیم.

الف) اجلاس های شورای وزیران

شورای وزیران به عنوان عالی ترین مرجع تصمیم گیری، خط مشی و سیاست های سازمان را تعیین می نماید و با شرکت وزرای خارجه کشورهای عضو و با نمایندگان عالی رتبه آنان تشکیل می شود. شورای وزیران از ابتدای سال ۷۰ تا سه ماهه اول سال ۱۳۷۷ تعداد هشت اجلاس عادی و شماری اجلاس فوق العاده و نشست های غیررسمی در حاشیه برگزاری جلسات سازمان های بین المللی به شرح زیر برگزار نموده است.

اولین اجلاس شورای وزیران اکو با شرکت وزرای خارجه سه کشور بنیان گذار اکو در خرداد ماه ۱۳۷۰ (مه ۱۹۹۲) در تهران تشکیل گردید. در پایان این اجلاس دو روزه یادداشت تفاهمی بین وزرای خارجه به امضاء رسید که مهم ترین موارد آن عبارت بودند از:

- تشکیل اجلاس سران سه کشور عضو اکو در تهران در پائیز ۱۳۷۰ (فوریه ۱۹۹۲)

- تأسیس بانک تجارت و توسعه اکو برای تأمین هزینه طرح های مشترک اکو براساس

موازن بین المللی و پس از کسب مجوزهای قانونی لازم

- امضاء پروتکل تعرفه های ترجیحی به منظور توسعه روابط تجاری بین سه کشور

- تشکیل کمیته های هفتگانه فنی تا قبل از اجلاس سران

دومین اجلاس شورای وزیران اکو در بهمن ماه ۱۳۷۰ با حضور وزیر امور خارجه ایران،

وزیر مشاور در امور خارجه پاکستان و وزیر امور خارجه ترکیه در آنکارا برگزار گردید. در این

اجلاس گزارش شورای برنامه ریزی اکو شامل فعالیت های جاری و سال بعد سازمان اکو مورد

بررسی و تصویب قرار گرفت.

در پایان کار این اجلاس، وزرای خارجه سه کشور یادداشت تفاهمی را در موارد زیر

به تصویب رساندند:

۱. پذیرش عضویت کشورهای آذربایجان، ترکمنستان و ازبکستان در سازمان اکو

۲. تصویب ضمامم ۱ و ۲ و ۳ پروتکل تعرفه های ترجیحی و تصویب طرح کاهش

۱۰ درصد از عوارض گمرکی بر فهرست کالاهای ضمیمه آن

۳. تأکید سه کشور بر تأسیس هرچه زودتر بانک تجارت و توسعه، شرکت کشتیرانی،

شرکت بیمه اکو.

● اولین اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران در بهمن ۱۳۷۰ به منظور بررسی درخواست عضویت برخی کشورها در اکو و تدوین بیانیه مشترک اولین اجلاس سران در تهران تشکیل گردید. در اجلاس مذکور بنابر حمایت سرسختانه ترکیه برای پذیرش جامعه مسلمان ترک قبرس در اکو، شورای وزیران با توجه به مجموعه ملاحظات سیاسی، با مشارکت محدود این جامعه در برخی جلسات تخصصی و کارشناسی اکو بدون حق رأی موافقت کرد. متعاقباً نیز شورای قائم‌مقامان (نمایندگان دائم) در نوزدهمین جلسه خود در تاریخ آذر ۱۳۷۲ (دسامبر ۱۹۹۳) تصویب کرد که این جامعه در جلسات مربوطه حق استفاده از پرچم را نخواهد داشت.

● دومین اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران در ۸ آذر ۱۳۷۱ (۲۸ نوامبر ۱۹۹۲) با شرکت وزرای خارجه ۱۰ کشور عضو در شهر اسلام‌آباد پاکستان برگزار و تصمیمات زیر را اتخاذ نمود:
- امضای پروتکل اصلاحی عهدنامه از میر در خصوص گسترش این سازمان به ده کشور عضو توسط سه کشور بنیانگذار

- امضای اسناد پیوستن ۷ کشور جدید به عهدنامه از میر توسط وزرای خارجه آنها

سومین اجلاس شورای وزیران اکو پس از افزایش اعضای اکو، در بهمن ماه ۱۳۷۱ (فوریه ۱۹۹۳) با حضور وزیران و مسئولین ذیربط ۱۰ کشور عضو در شهر کویت، پاکستان برگزار گردید.

مسائل عمده‌ای که در این اجلاس مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرارگرفت، به شرح

زیراست:

۱. طرح‌های اکو: بررسی روند تأسیس بانک توسعه و تجارت، شرکت بیمه اتکایی،

کشتیرانی اکو و دیگر طرح‌های اقتصادی

۲. تصویب مقررات اجرایی و رهنمودهای مربوط به روش اجرایی طرح‌های اکو

۳. تأکید بر گسترش ارتباطات اکو با سازمان‌های منطقه‌ای بین‌المللی نظیر، یونیدو،

اسكاپ، آنكتاد، فائو، برنامه عمران ملل متحد (UNDP)، سازمان كنفرانس اسلامي، بانك توسعه اسلامي و همچنين عضويت ناظر در مجمع عمومي سازمان ملل

۴. تصويب طرح عمل كويته در خصوص گسترش همكاري هاي اقتصادي به عنوان اولين سند استراتژي اقتصادي در سازمان

۵. تصويب بودجه سالانه اكو و توافق در زمينه معافيت پرداخت حق عضويت از سوي اعضاي جديد (باتوجه به شرايط خاص اقتصادي آنان) و موكول نمودن تصميم گيري در اين مورد به زمان ديگر

● به منظور فراهم نمودن مقدمات برگزاري دومين نشست سران اكو، اجلاس فوق العاده شوراي وزيران در پانزدهم تير ماه ۱۳۷۲ (۵ جولاي ۱۹۹۳) در شهر استانبول تشكيل گرديد. در اين اجلاس پيش نويس بيانيه استانبول در خصوص دورنماي بلندمدت اكو (دومين سند مهم استراتژي اقتصادي اكو) تصويب و جهت تأييد نهايي به نشست سران ارائه گرديد.

● در ۷ مهر ماه ۱۳۷۲ (۳۰ سپتامبر ۱۹۹۳) اولين نشست غيررسمي وزراي خارجه ده كشور در حاشيه اجلاس چهل و هشتم مجمع عمومي سازمان ملل برگزار و در نتيجه آن مجمع عمومي در اولين قطعنامه اجلاس مذكور وضعيت ناظر را به سازمان اكو اعطا نمود.

چهارمين اجلاس شوراي وزيران سازمان همكاري اقتصادي اكو در بهمن ماه ۱۳۷۲ (ژانويه ۱۹۹۴) در تهران برگزار گرديد. وزراي خارجه و مقامات عالي رتبه ده كشور عضو در اين اجلاس حضور داشتند.

اهم تصميمات اجلاس تهران به شرح زير بود:

۱. تصويب گزارش شوراي برنامه ريزي اكو
۲. تصويب اساسنامه بانك توسعه و تجارت اكو
۳. بررسي روند تشكيل شركت بيمه اتكائي اكو

۴. بررسی روند ایجاد شرکت‌های مشترک کشتیرانی و هواپیمایی اکو
 ۵. تصویب طرح توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای مصوب اجلاس وزرای حمل و نقل اکو در آلمانی
 ۶. تصویب گزارش اجلاس وزرای بهداشت اکو و یونیسف
- همچنین در جریان این اجلاس یادداشت تفاهم همکاری بین اکو و یونیسف و موافقت‌نامه همکاری اکو و یونیدو توسط دبیرکل اکو و مدیران اجرایی دو سازمان بین‌المللی مذکور در حضور وزرای خارجه به امضاء رسید.

● در حاشیه اجلاس چهل و نهم مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مهر ماه ۱۳۷۳ (سپتامبر ۱۹۹۴)، وزرای خارجه اکو دومین نشست مشورتی غیررسمی خود را به منظور هماهنگی بیشتر تلاش‌های منطقه‌ای و تقویت حضور سازمان در مجامع بین‌المللی برگزار نمودند. در این نشست که دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و مدیراجرایی صندوق جمعیت ملل متحد نیز حضور داشتند، یادداشت‌های تفاهم همکاری بین اکو و دو سازمان مذکور به امضاء رسید.

● همزمان با برگزاری هفتمین اجلاس سران سازمان کنفرانس اسلامی در کازابلانکا (مراکش) در آذر ماه ۱۳۷۳ (دسامبر ۱۹۹۴)، اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران اکو به منظور نمایش همبستگی منطقه‌ای و بررسی تحولات طرح‌های همکاری اقتصادی اکو در حاشیه اجلاس کنفرانس اسلامی برگزار گردید.

پنجمین اجلاس سالانه شورای وزیران اکو با حضور وزرای خارجه کلیه کشورهای عضو در بهمن ماه ۱۳۷۳ (ژانویه ۱۹۹۵) در ترکمنستان برگزار گردید. اهم تصمیمات این اجلاس به شرح زیر می‌باشد:

- تصویب موافقت‌نامه تجارت ترانزیت
- تصویب موافقت‌نامه تسهیل روادید تجاری
- تصویب موافقت‌نامه همکاری و اساسنامه شرکت کشتیرانی مشترک اکو

- تصویب موافقت‌نامه همکاری و اساسنامه خطوط هوایمایی اكو (اكوایر)

- تصویب موافقت‌نامه بانک توسعه و تجارت

- تصویب اساسنامه مؤسسه فرهنگی اكو

- تصویب اساسنامه بنیاد علمی اكو

- تصویب اساسنامه مؤسسه آموزش عالی بیمه اكو

- تصویب طرح جامع منطقه‌ای کنترل مواد مخدر

- ایجاد گروه خبرگان به منظور بررسی راههای تقویت و کارایی اكو

● اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران به منظور تهیه دستور کار و بررسی آخرین ترتیبات مربوط به برگزاری سومین نشست سران اكو، در ۲۳ اسفند سال ۱۳۷۳ (مارس ۱۹۹۵) در اسلام‌آباد برگزار گردید. در آخرین روز اجلاس سران، موافقت‌نامه‌های هشتمین تصویب‌شده در اجلاس عشق‌آباد، توسط وزرای امور خارجه در حضور سران به امضاء رسید. همچنین یادداشت تفاهم همکاری بین اكو با UNDP و UNDCP توسط مسئولان سه سازمان امضاء شد.

● اجلاس غیررسمی وزرای خارجه اكو در حاشیه پنجاهمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک در تاریخ ۶ مهر ۱۳۷۴ (سپتامبر ۱۹۹۵) به ریاست آقای بوریس شیخ مرادف وزیر خارجه ترکمنستان تشکیل گردید. شورای وزیران بر تسریع در تأیید مصوبات سران اكو تأکید نمود، همچنین شورا بر لزوم همکاری دولت‌های عضو با سه نفر از نمایندگان بانک توسعه اسلامی که قرار بود در زمینه‌های راه‌سازی، راه‌آهن و مخابرات عازم کشورهای عضو اكو شوند، تأکید کرد. شورا ضمن قدردانی از فعالیت‌های دبیرکل در ایجاد ارتباط بین اكو با دیگر سازمان‌های بین‌المللی رضایت خود را از پیشرفته‌های بعمل آمده در گسترش روابط با سازمان ملل متحد و آژانس‌های تخصصی آن اعلام داشت و همچنین از برقراری تماس با اتحادیه‌های منطقه‌ای از جمله اتحادیه اروپا و آسه‌آن استقبال نمود. شورا زمینه همکاری‌های محتمل بین اكو و دو سازمان فوق‌الذکر را تصویب کرد و از دبیرکل خواست که پی‌گیری‌های لازم را در این زمینه بعمل آورد.

شورا همچنین با توجه به درخواست ارمنستان برای پذیرش به صورت عضو ناظر در اکو اعلام نمود تا پایان بخشیدن به تجاوز ارمنستان به خاک جمهوری آذربایجان به عنوان یک کشور عضو اکو نمی‌توان تقاضای این کشور را مورد بررسی قرار داد.

ششمین اجلاس شورای وزیران اکو در ۲۳ اردیبهشت ماه ۱۳۷۵ (۱۳ مه ۱۹۹۶) در عشق‌آباد برگزار گردید. کشورهای جمهوری اسلامی ایران، افغانستان، ترکیه، پاکستان، ازبکستان و ترکمنستان در سطح وزیر خارجه و کشورهای آذربایجان، تاجیکستان، قزاقستان و قرقیزستان در سطح معاون وزیر شرکت کرده بودند.

در پایان این اجلاس تصمیمات زیر اتخاذ گردید:

- تأیید گزارش حسابرسی سالیانه حساب‌های اکو در سال ۹۵-۱۹۹۴

- تصویب گزارش ششمین اجلاس شورای برنامه‌ریزی اکو (RPC)

- انتصاب آقای «اوندراوزار»^۱ دبیرکل جدید اکو از کشور ترکیه برای یک دوره

چهارساله تا ماه اوت سال ۲۰۰۰

● در عصر همین روز (۲۳ اردیبهشت ۱۳۷۵) و بلافاصله پس از اتمام اجلاس عادی، اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران به منظور بررسی گزارش گروه خبرگان اکو درخصوص بازبینی عهدنامه از میر و تجدید ساختار اکو تشکیل گردید. در این اجلاس فوق‌العاده که به‌علت هماهنگی مواضع ده کشور در نشست مقامات ارشد، برای مدت بسیار کوتاهی برگزار شد، ۱۲ سند مهم پیشنهادی گروه خبرگان درخصوص تجدید ساختار اکو منجمله متن بازبینی شده عهدنامه از میر به تصویب رسید. سند مربوط به زمان و نحوه اجرای اسناد تجدید ساختار که در قالب یادداشت تفاهم رسمی تنظیم شده بود، در پایان اجلاس چهارم سران در عصر روز چهارشنبه ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۳۷۵ (۱۵ مه ۱۹۹۶) در حضور سران هر ده کشور عضو توسط وزرای خارجه اکو امضاء گردید.

● اجلاس فوق‌العاده شورای وزیران اکو طی روزهای ۲۳-۲۴ شهریور ماه ۱۳۷۵

(۱۴-۱۵) سپتامبر ۱۹۹۶) در شهر ازمیر ترکیه برگزار شد. در این اجلاس ضمن امضای متن بازمینی شده عهدنامه ازمیر و سند وضعیت حقوقی اکو، طرح اجرایی تجدید ساختار این سازمان به تصویب رسید. اجرای این طرح از اول سال ۱۹۹۷ آغاز و در یک دوره ۲ ساله تکمیل خواهد شد.

● نشست غیررسمی وزرای خارجه اکو به منظور هماهنگی مواضع در قبال سازمان ملل و پیگیری روابط اکو با دیگر سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، در مهر ماه ۱۳۷۵ (سپتامبر ۱۹۹۶) در حاشیه پنجاه و یکمین اجلاس مجمع عمومی در نیویورک برگزار گردید.

● دومین نشست مشورتی وزرای خارجه اکو و اتحادیه آسه‌آن در حاشیه مجمع عمومی در مهر ماه ۱۳۷۵ (اول اکتبر ۱۹۹۶) برگزار و منجر به صدور یک بیانیه مشترک گردید. در این بیانیه طرفین علاقه خود را به برقراری روابط نهادینه بین دو سازمان مهم منطقه‌ای آسیا اعلام و مکانیزم‌هایی را جهت شناسایی زمینه‌های همکاری و ارائه چارچوبی جهت برقراری روابط به نشست آتی وزرای خارجه دو سازمان در حاشیه پنجاه و دومین اجلاس مجمع عمومی پیش‌بینی نمودند.

هفتمین اجلاس شورای وزیران اکو با حضور جناب آقای رفسنجانی ریاست جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۹ اردیبهشت ۱۳۷۶ (۲۹ آوریل ۱۹۷۷) در تهران افتتاح گردید. مقامات ارشد کشورهای عضو طی دو روز قبل از تاریخ فوق مقدمات و دستور کار اجلاس را فراهم کرده بودند. مهم‌ترین موضوعات دستور کار اجلاس عبارت بودند از:

الف) بیانیه عشق آباد

قرار بود اجلاس فوق‌العاده سران در تاریخ ۲۳ اردیبهشت ماه ۱۳۷۶ در عشق آباد برگزار و با صدور بیانیه‌ای بنام بیانیه عشق‌آباد بکار خود پایان دهد. تهیه پیش‌نویس این بیانیه مهم‌ترین و بحث‌انگیزترین دستورکار اجلاس شورای وزیران بود. پیش‌نویس این بیانیه در اجلاس کارشناسان ارشد اکو در تاریخ ۱۸-۲۰ فروردین ماه ۱۳۷۶ در عشق‌آباد تهیه گردیده بود و باتوجه

به اینکه برخی کشورها نسبت به آن نقطه‌نظراتی داشتند موضوع به اجلاس مقامات ارشد ارجاع شد که دو روز قبل از اجلاس وزرای خارجه تشکیل شد.

مقامات ارشد پس از یک روز بحث و بررسی با توجه به اختلاف نظر موجود نتوانستند در مورد تصویب پیش‌نویس بیانیه عشق‌آباد به توافق برسند، لذا موضوع را به نشست شورای وزیران ارجاع نمودند. وزراء نیز پس از نزدیک به دو ساعت مذاکره در پشت درهای بسته مقرر داشتند همه کشورهای عضو نظرات خود را به صورت کتبی به دبیرخانه اکو ارائه دهند تا اجلاس فوق‌العاده سران این بیانیه را بررسی و تصویب نماید.

ب) واحد هماهنگ‌کننده کنترل مواد مخدر اکو

ایجاد واحد هماهنگ‌کننده کنترل مواد مخدر در دبیرخانه اکو با تصدی یک معاون مدیر مستقل که تحت نظارت یکی از معاونین دبیرکل انجام وظیفه نماید همواره مورد تأیید جمهوری اسلامی ایران و ترکیه بوده است. در حالی که پاکستان ظاهراً به دلیل اولویت داشتن فعالیت‌های اقتصادی با این موضوع مخالفت داشته و تنها بر ایجاد «مکانیزی» برای کنترل مواد مخدر در دبیرخانه تأکید نموده است.

در این نشست نمایندگان پاکستان تا حدودی از مواضع گذشته خود عدول کرده و ایجاد واحد هماهنگ‌کننده کنترل مواد مخدر را در دبیرخانه زیر نظر دستیار مدیر هماهنگی پذیرفتند. شورا با تأیید به اینکه سازمان بایستی بر همکاری‌های اقتصادی تأکید نماید، در مقطع فعلی (اردیبهشت ۷۶) تأسیس یک واحد مستقل برای رسیدگی به امور مربوط به مواد مخدر را ضروری ندانست.

ج) سایر موارد دستور کار به شرح زیر به تصویب رسید:

- بررسی گزارش نشست‌های مختلف شورای قائم مقامان و نمایندگان دائم

- گزارش دبیرکل در زمینه تجدید ساختار اکو

- انتصاب معاونین دبیرکل: براساس مقررات پرسنلی جدید دو معاون برای دبیرکل پیش‌بینی شده‌است که آقایان دکتر سهراب شهابی از ایران و آگزال از پاکستان برای این دو معاونت انتخاب شدند.

- اصلاحاتی بر حقوق کارمندان دبیرخانه اكو:

الف) افزایش حق مأموریت کارمندان دبیرخانه اكو به تصویب رسید.

ب) کاهش حقوق کارمندان محلی به دلیل «شرایط محل» به تصویب رسید.

ج) پرداخت پاداش آخر سال به کارمندان رده III (کارمندان محلی) به تصویب رسید.

- بودجه سالیانه اكو به مبلغ ۱/۱۲۸/۷۷۱ دلار آمریکا به تصویب رسید.

- بررسی و تصویب گزارش اجلاس شورای برنامه‌ریزی شامل:

الف) تقویم وقایع و اجلاس‌های سالیانه اكو

ب) گزارش آژانس‌های تخصصی و مؤسسات منطقه‌ای اكو انجام‌پذیرفت.

● شورای وزیران اكو در حاشیه پنجاه و دومین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، نشست غیررسمی خود را در تاریخ ۱۰ مهر ۱۳۷۶ (اکتبر ۱۹۹۷) در نیویورک برگزار کرد. تصویب پیش‌نویس قطعنامه پیشنهادی به اجلاس مجمع عمومی، اصلاح برخی مفاد آئین‌نامه استخدامی اكو، تبادل نظر پیرامون روابط اكو - آسه‌آن، و قدردانی از جمهوری اسلامی ایران به دلیل اختصاص ساختمان جدید به دبیرخانه اكو از تفاهمات و توافقات اجلاس فوق بود.

● نشست فوق‌العاده شورای وزیران اكو در حاشیه اجلاس سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در روز یکشنبه ۱۷ آذر ۱۳۷۶ (۸ دسامبر ۱۹۹۷) در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه برگزار گردید. ریاست این نشست به عهده جناب آقای خرازی وزیر محترم امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بود که با حضور همه وزرای خارجه عضو اكو (به‌غیر از قرقیزستان) برگزار گردید. در این اجلاس آقای خرازی بر ضرورت اجرای مصوبات و راه‌اندازی طرح‌های منطقه‌ای تأکید نمودند. این نشست دو موضوع اصلاحیه به بند

۶/۷ آئین‌نامه استخدامی و اعطای اختیار به دبیرکل برای استفاده از صندوق ذخیره اکو را در دستور کار داشت که در این خصوص تصمیمات لازم اتخاذ گردید.

هشتمین اجلاس شورای وزیران اکو در تاریخ ۱۹ اردیبهشت ۱۳۷۷ (۹ مه ۱۹۹۸) در آلماتی قزاقستان برگزار گردید. یکی از موارد مهم دستور اجلاس فوق تهیه و تنظیم بیانیه مشترک سران اکو در آلماتی بود که یک روز پس از اجلاس وزیران برگزار گردید.

تصویب گزارش هشتمین اجلاس شورای برنامه‌ریزی اکو و همچنین گزارشات یک‌ساله شورای نمایندگان دائم که مجموعاً ارزیابی فعالیت‌های مشترک، تقویم برنامه‌های آتی، و مسائل اداری و مالی دبیرخانه اکو را شامل می‌گردد از دیگر مصوبات هشتمین اجلاس سالانه شورای وزیران اکو بود. همچنین در اجلاس مذکور اسناد زیر که مراحل تهیه و تنظیم آن قبلاً در جلسات تخصصی کارشناسی و شورای نمایندگان دائم طی گردیده بود به تصویب و امضاء رسید:

الف) اساسنامه مؤسسه آموزشی اکو

ب) اسناد مقرراتی مؤسسه فرهنگی، بنیاد علمی، مؤسسه آموزشی

ج) موافقت‌نامه حمل و نقل ترانزیتی

د) یادداشت تفاهم همکاری در امر مبارزه با قاچاق کالا و تخلفات گمرکی

ب) اجلاس‌های سران اکو

سلف اکو، آر.سی.دی، قبل از اینکه براساس عهدنامه از میر شکل بگیرد، به موجب اعلامیه مشترک نشست عالی سران سه کشور ایران، پاکستان و ترکیه در تیر ماه ۱۳۴۳ (ژوئیه ۱۹۶۴) در استانبول ایجاد گردید. نشست سران هرچند به عنوان یک نهاد رسمی در متن قدیمی عهدنامه از میر اسمی از آن به میان نیامده بود، اما در طول دوران فعالیت آر.سی.دی و پس از احیای مجدد آن با عنوان اکو، همچنان نقش عالی خود را در بررسی موضوعات منطقه‌ای و بین‌المللی، تحکیم روابط دول عضو و پیشبرد همکاری‌های منطقه‌ای ایفا نموده‌است. این نقش

بویژه پس از افزایش اعضای اكو و همچنین نهادینه شدن نقش سران در متن بازمینی شده عهدنامه از میر، از اهمیت زیادی برخوردار گردیده است. سازمان اكو از هنگام تأسیس در سال ۱۳۶۳ (۱۹۸۵) تاکنون ۵ اجلاس عادی و یک اجلاس فوق العاده را در سطح سران برگزار نموده است که در ذیل به آنها می پردازیم.

اولین اجلاس سران اكو

اولین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی «اكو» پس از پیروزی انقلاب اسلامی در تاریخ ۲۷ و ۲۸ بهمن ماه ۱۳۷۰ (فوریه ۱۹۹۲) در تهران تشکیل گردید. این اجلاس از اهمیت ویژه ای برخوردار بود، زیرا با تحولات شگرفی که در صحنه جهانی اتفاق افتاد، تعدادی از کشورهای تازه استقلال یافته مسلمان شوروی سابق تمایل خود را برای پیوستن به این سازمان اعلام کرده بودند و این امر می توانست نقطه عطفی در فعالیت های این سازمان محسوب گردد. در این اجلاس رؤسای جمهوری اسلامی ایران، ترکیه، آذربایجان و ترکمنستان نخست وزیر پاکستان، معاونین نخست وزیر قرقیزستان و قزاقستان، رئیس شورای عالی مجلس ازبکستان و وزیر خارجه تاجیکستان شرکت نمودند. صرف نظر از حضور رسمی سران سه کشور بنیانگذار اكو، مقامات سایر کشورها به عنوان میهمان و برای آشنایی آنان با اكو و فعالیت های آن دعوت شده بودند. در این اجلاس دو روزه سران کشورها و دولت های عضو با یادآوری تحولات سیاسی و اقتصادی جهان بویژه در منطقه که با فروپاشی نظام کمونیستی بوقوع پیوست، پیشبرد اهداف اقتصادی و زیربنایی اكو را با عنایت به نقش روزافزون همکاری های اقتصادی در تعیین سیاست های جهانی مورد تأیید قراردادده و ابراز امیدواری نمودند که کشورهای عضو اكو بتوانند با تلاش لازم در جهت تقویت این سازمان قدم های اساسی بردارند.

اولین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی، ضمن تصمیم گیری درخصوص موضوعات مطروحه، کار خود را با انتشار بیانیه تهران به پایان رساند. در این بیانیه موارد زیر مورد توافق قرار گرفت:

۱. تلاش برای تقویت سازمان همکاری‌های اقتصادی «اکو»
 ۲. پذیرش عضویت جمهوری‌های آذربایجان، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان و قرقیزستان به عنوان اعضاء جدید اکو.
 ۳. مشارکت جامعه مسلمان ترک قبرس در فعالیت‌های اقتصادی، فنی و فرهنگی اکو.
 ۴. حمایت از حقوق انسانی مردم جامو و کشمیر
 ۵. حمایت از یافتن یک راه‌حل سریع سیاسی در افغانستان که مورد قبول آن کشور باشد.
 ۶. کوشش‌های لازم در جهت رفع نهایی کلیه موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای و نیز سوسید کلیه صادرات.
 ۷. توصیه به شورای وزیران مبنی بر اجرای تصمیماتی در جهت توسعه همکاری در زمینه حمل و نقل ارتباطات، انرژی، صنعت و کشاورزی.
 ۸. تشکیل دومین اجلاس سران اکو در استانبول، در سال بعد.
- متن کامل بیانیه در فصل پنجم در ردیف بخش اسناد آمده است.

دومین اجلاس سران اکو

دومین اجلاس سران در تیر ماه ۱۳۷۲ (ژوئیه ۱۹۹۳) در استانبول برگزار گردید. در این اجلاس علاوه بر رؤسای جمهور و دولت سه کشور بنیانگذار اکو، رؤسای جمهور و مسئولان عالی‌رتبه کشورهای آذربایجان، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان، افغانستان و قزاقستان به عنوان اعضاء جدید شرکت داشتند.

در این اجلاس دو یادداشت تفاهم همکاری بین اکو و بانک توسعه اسلامی و اکو و اسکاپ در زمینه مبادله اطلاعات و تجربیات و همکاری فیما بین امضاء گردید. این اقدام، اولین حرکت به سمت ایجاد روابط همکاری بین اکو و دیگر سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی محسوب می‌گردد.

در پایان دومین اجلاس سران، بیانیه مشترکی صادر گردید. در بیانیه مذکور باتوجه به علائق و دیدگاههای مشترک سیاسی و اقتصادی و همچنین اهداف تعیین شده در عهدنامه ازبکستان، بر لزوم گسترش همکاریهای اقتصادی و فراهم آوردن زمینههای مساعد رشد همه‌جانبه در منطقه تأکید گردید. همچنین بیانیه جداگانه‌ای با درخواست جمهوری آذربایجان مبنی بر محکومیت تجاوزات ارمنستان به خاک آذربایجان صادر شد. متن کامل بیانیه مشترک سران در فصل پنجم در بخش اسناد آمده‌است.

سومین اجلاس سران اکو

سومین اجلاس سران سازمان همکاریهای اقتصادی (اکو) در اسفند ماه سال ۱۳۷۳ (مارس ۱۹۹۵) در شهر اسلام‌آباد پاکستان برگزار گردید. در این اجلاس رؤسای جمهوری بعضی از کشورهای عضو از جمله ازبکستان، آذربایجان و تاجیکستان حضور نداشتند و به‌جای آنها سایر مقامات دولتی شرکت نمودند. مهم‌ترین دستاورد اجلاس اسلام‌آباد امضای هشت موافقت‌نامه همکاری بین کشورهای عضو در زمینه‌های مختلف بود که در پنجمین اجلاس شورای وزیران به تصویب رسیده بود.

همچنین در جریان این اجلاس دو یادداشت تفاهم همکاری بین اکو با برنامه عمران ملل متحد و برنامه بین‌المللی کنترل مواد مخدر سازمان ملل به امضاء رسید. از سوی دیگر باتوجه به گزارش پنجمین اجلاس شورای وزیران که در آن بر ضرورت تجدید ساختار اکو تأکید شده بود، نشست سران توجه خاصی را نیز به این مسأله معطوف نمود. در همین رابطه اجلاس سران با تشکیل گروه خبرگان اکو برای بازبینی عهدنامه ازبکستان و ساختار تشکیلاتی اکو و تدوین یک استراتژی جدید همکاری اقتصادی موافقت نمود.

متن کامل بیانیه مشترک و بیانیه اسلام‌آباد در فصل پنجم در بخش اسناد آمده‌است.

چهارمین اجلاس سران اکو

چهارمین اجلاس سران اکو در اردیبهشت ماه ۱۳۷۵ (مه ۱۹۹۶) در عشق‌آباد پایتخت ترکمنستان برگزار گردید. برگزاری این اجلاس همزمان با مراسم افتتاح راه‌آهن عظیم مشهد - سرخس - تجن بود که کلیه رؤسای جمهوری کشورهای عضو و مقامات عالی‌رتبه بیش از ۴۰ کشور دیگر جهان در این مراسم شرکت نمودند.

اجلاس چهارم سران برای اولین بار با حضور رؤسای جمهوری هر ده کشور عضو و برای اولین بار در پایتخت یکی از اعضای جدید، در جوی دوستانه برگزار شد که این امر از اهمیت زیادی در روند همکاری‌های منطقه‌ای اکو برخوردار می‌باشد. در این اجلاس به‌شیوه معمول، علاوه بر راههای گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و اقدامات مربوط به تجدید ساختار اکو که بخش‌های اصلی سخنرانی‌های سران را به‌خود اختصاص داده‌بود، مسائل سیاسی منطقه از قبیل بحران در افغانستان، تاجیکستان، آذربایجان و کشمیر نیز از سوی مقامات کشورهای مختلف مطرح گردید.

در پایان اجلاس بیانیه عشق‌آباد صادر گردید. در این بیانیه سران اکو ضمن تأیید تصمیمات شورای وزیران در زمینه تجدید ساختار اکو، بر ضرورت ارتقاء همکاری‌های منطقه‌ای بین اعضای در زمینه‌های مختلف بویژه تجارت، حمل و نقل و ارتباطات و انرژی تأکید ورزیدند. متن کامل بیانیه عشق‌آباد در فصل پنجم در بخش اسناد آمده است.

● اولین اجلاس فوق‌العاده سران سازمان همکاری اقتصادی در تاریخ ۲۳-۲۴ در اردیبهشت ۱۳۷۶ (۱۲-۱۳ مه ۱۹۹۷) در عشق‌آباد ترکمنستان برگزار گردید. در این اجلاس دوروزه تمامی سران دولت‌ها و کشورهای عضو شرکت نمودند. اجلاس فوق به ریاست صفر مرادنیازوف رئیس جمهوری ترکمنستان فقط یک موضوع را در دستور کار خود داشت که عبارت بود از بررسی چگونگی احداث خطوط جدید انتقال نفت و گاز و ایجاد شبکه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای در منطقه که در این خصوص بیانیه‌ای نیز در پایان اجلاس صادر گردید. در بیانیه مذکور از تکمیل پروژه‌ها و برنامه‌های مهم و انعقاد ترتیبات همکاری چندجانبه در

زمینه‌های حمل و نقل، ارتباطات و انرژی ابراز رضایت گردید. همچنین بر اهمیت تسریع روند همکاری‌های منطقه‌ای در زمینه‌های ترجیحی حمل و نقل، ارتباطات، تجارت و انرژی و اجرای طرح‌های باقیمانده تأکید گردید. متن کامل بیانیه عشق‌آباد در فصل پنجم در بخش اسناد آمده‌است.

پنجمین اجلاس سران اكو

بر اساس تصمیم متخذه در نشست قبلی سران، پنجمین اجلاس سران کشورهای عضو اكو در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ۱۳۷۷ (۱۱ مه ۱۹۹۸) در آلمانی فزاقستان برگزار گردید. در اجلاس مذکور هیأت‌های کلیه کشورهای عضو در سطح سران / رؤسای دولت‌ها شرکت داشتند. هیأت جمهوری اسلامی ایران به ریاست جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری در اجلاس حضوری مثبت و فعالانه داشت. ایشان در سخنرانی خود ابعاد فرهنگی و تاریخی شکل‌گیری سازمان‌های منطقه‌ای را مورد بحث قرار داده و فرمودند این‌گونه سازمان‌ها در وهله اول مؤسسات و تشکیلات فرهنگی و انسانی خواهند بود که بر پایه‌های تجربه‌های گوناگون تاریخی پدید می‌آیند تا راه‌های مناسب حفظ و گسترش روابط کشورهای عضو را مطالعه و اجرا کنند. ایشان در بخش دیگری از سخنرانی خود به بهره‌برداری از ذخائر بیولوژیکی و محافظت از محیط‌زیست دریای خزر که نیازمند همکاری جمعی و حاکمیت مقررات مورد قبول و احترام همه طرف‌های ذینفع منطقه است، اشاره کردند و تأسیس سازمان همکاری کشورهای ساحلی دریای خزر را گام مؤثری در جهت تقویت و هدایت آن همکاری و مکمل همکاری‌های منطقه‌ای در اكو برشمردند.

در پایان اجلاس بیانیه مشترکی تحت عنوان بیانیه آلماتی صادر گردید. در این بیانیه سران ضمن تأکید بر تعقیب اهداف اولویت‌دار و پیش‌بینی شده اكو، از کشورهای عضو خواسته شد در اجرای طرح‌های مشترک و راه‌اندازی مؤسسات تخصصی مشارکت فعال داشته‌باشند. تأکید بر حمایت دولت‌ها برای ترانزیت انرژی در چارچوب اكو و لزوم حفاظت

هرچه بیشتر از محیط‌زیست در منطقه اکو از دیگر فرازهای بیانیه مشترک سران می‌باشد. براساس تصمیم سران، ششمین اجلاس سران کشورهای عضو در سال ۲۰۰۰ در قرقیزستان برگزار خواهد شد.

متن کامل بیانیه آلماتی در فصل پنجم در بخش اسناد آمده‌است.

ج) سایر اجلاس‌های اکو

براساس تصمیم شورای وزیران، اولین نشست وزرای حمل و نقل اکو به منظور بررسی و تدوین یک استراتژی مشخص منطقه‌ای جهت توسعه سیستم‌های حمل و نقل زمینی بین دول اعضا، از چهارم لغایت ششم آذرماه سال ۱۳۷۲ (۲۵-۲۷ اکتبر ۱۹۹۳) در آلماتی برگزار و منجر به تصویب طرح عمل آلماتی برای توسعه حمل و نقل منطقه‌ای اکو گردید. این طرح یکی از سه سند مهم تعیین‌کننده استراتژی همکاری اقتصادی در اکو محسوب شده و محورهای اصلی آن در سند جدید استراتژی همکاری اقتصادی به عنوان اولویت‌های بخش حمل و نقل منعکس گردیده‌اند.

دومین اجلاس وزراء حمل و نقل و ارتباطات اکو در اسفند ۱۳۷۶ (۱۴ مارس ۱۹۹۸) در عشق‌آباد ترکمنستان برگزار شد. در این اجلاس وضعیت اجرایی طرح بلندمدت آلماتی درخصوص توسعه حمل و نقل و ارتباطات در منطقه اکو مورد بحث و بررسی قرارگرفت و به منظور تحقق اهداف و اجرای پروژه‌های طرح بلندمدت آلماتی، طرح عمل برای دهه حمل و نقل و ارتباطات اکو (۲۰۰۷-۱۹۹۸) تنظیم و تصویب شد.

علاوه بر آن به منظور پی‌گیری اجرای مصوبات جلسات قبلی مقرر گردید اجلاس وزراء حمل و نقل و ارتباطات اکو هر دو سال یک‌بار تشکیل شود. بر همین اساس برگزاری سومین اجلاس وزراء حمل و نقل و ارتباطات اکو در سال ۲۰۰۰ در پاکستان تصویب شد.

برگزاری اولین اجلاس وزرای فرهنگ کشورهای عضو در آبان ۱۳۷۵ (اکتبر ۱۹۹۶) در تهران یکی از جلسات مهم اکو طی سالهای اخیر بشمار می‌رود. براساس اساسنامه مؤسسه

فرهنگی، وزرای فرهنگ کشورهای عضو که هیأت امناء مؤسسه فرهنگی را تشکیل می‌دهند اجلاس دو سالانه خواهند داشت که طی نشست‌های خود پیرامون سیاست‌های فرهنگی منطقه و برنامه‌های مشترک و سایر امور مربوط به مؤسسه فرهنگی تصمیم‌گیری می‌نمایند.

از دیگر اجلاس‌های مهم برگزار شده در چارچوب اکو می‌توان به اجلاس وزرای بهداشت اکو (ژانویه ۱۹۹۴ در تهران)، اجلاس‌های مدیران عامل مخابرات، اجلاس مسئولین سازمان‌های تأمین اجتماعی و نظایر آن اشاره نمود.

همچنین شورای برنامه‌ریزی منطقه‌ای اکو نیز که یکی از ارکان اصلی این سازمان محسوب می‌گردد، تاکنون ۸ نشست عادی سالیانه در تهران برگزار نموده است. در این نشست‌ها ضمن بررسی و ارزیابی فعالیت‌های سازمان توصیه‌های لازم برای پیشبرد برنامه‌ها بعمل آمده و تقویم وقایع و برنامه اجلاس‌های سالیانه سازمان مذکور مورد تصویب قرار گرفته‌اند.

رکن اصلی دیگر اکو یعنی شورای قائم‌مقامان (COD) که به عنوان بازوی اجرایی شورای وزیران عمل می‌نماید، تا پایان دسامبر سال ۱۹۹۶ چهل و یک نشست را در سطح سفرای کشورهای عضو اکو در تهران برگزار نمود. در این نشست‌ها مسائل جاری دبیرخانه، بودجه سالیانه، دستورکار اجلاس‌های ارکان اصلی و سران، روابط اکو با سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و غیره به تناسب زمانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. با اجرای اسناد مربوط به تجدید ساختار اکو از اول ژانویه ۱۹۹۷، عنوان «شورای قائم‌مقامان» به «شورای نمایندگان دائم» تغییر یافته و این رکن نقش مهمی را در پی‌گیری اجرای تصمیمات شورای وزیران، و حتی در صورت لزوم اتخاذ تصمیم و سیاست‌گذاری به‌جای شورای مذکور را به‌عهده خواهد گرفت. شورای نمایندگان دائم از ابتدای سال ۱۹۹۷ تا زمان تهیه این گزارش ۲۳ نشست مشترک داشته‌است.

۲. طرح‌های همکاری منطقه‌ای اکو

اکو به‌رغم تاریخ طولانی‌اش، در شکل جدید و چارچوب گسترش یافته به عنوان یک

مجموعه ده‌عضوی، سازمانی نوپا می‌باشد که در حقیقت کمتر از ۷ سال از عمرش می‌گذرد. اما در همین مدت کوتاه گام‌های بسیار اساسی، بنیادین و مهم برای گسترش روابط اقتصادی، تجاری، فرهنگی کشورهای عضو برداشته است. این اقدامات در چارچوب کمیته‌های هشتگانه فنی^۱ و در زمینه‌های زیر صورت گرفته‌اند:

الف) اقتصادی و بازرگانی

امضای پروتکل تعرفه‌های ترجیحی بین سه کشور ایران، پاکستان و ترکیه که به موجب آن امضاءکنندگان نسبت به تعدادی اقلام کالا تخفیفات و ترجیحات تعرفه‌ای به یکدیگر اعطا می‌نمایند. البته در نظر است که سایر اعضا به این پروتکل بپیوندند و این ترتیبات با توجه به تحولات اقتصادی جهان و تجربیات دیگر همکاری‌های منطقه‌ای، مورد بازنگری قرارگیرد. این امر قطعاً تأثیر بسزایی در گسترش تجارت در منطقه خواهد داشت و زمینه کار در ساختار جدید اکو فراهم گردیده است. همچنین اولین اجلاس سران گمرکات در شهریور ۱۳۷۶ در آلمانی برگزار و موافقت‌نامه‌ای در زمینه مبارزه علیه تخلفات گمرکی بین وزرای خارجه کشورهای عضو در جریان پنجمین اجلاس سران در آلمانی امضاء گردید.

- ایجاد بانک تجارت و توسعه اکو به منظور سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی در جهت توسعه اقتصادی منطقه و گسترش تجارت درون منطقه‌ای، که مقر آن در استان بول می‌باشد.

- تأسیس شرکت بیمه اتکایی اکو برای حمایت و پشتیبانی از فعالیت‌های اقتصادی سازمان، که مقر آن در کراچی می‌باشد.

- با توجه به اهمیت نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های اقتصادی، در اکو نیز به این مهم توجه خاص مبذول گردیده و اتاق بازرگانی اکو به همین منظور تشکیل شده است. ریاست دو

۱. این کمیته‌ها که به موجب پروتکل‌های اصلاحی عهدنامه از میر ایجاد شدند. براساس متن بازمبنی شده عهدنامه از ابتدای سال ۱۹۹۷ جای خود را به ادارات اقتصادی دبیرخانه دادند.

سالانه این اتاق ادواری است. این اتاق زمینه‌های لازم برای گسترش فعالیت‌های اقتصادی بین بخش‌های خصوصی کشورهای عضو را فراهم نموده است. تشکیل دیوان داوری اتاق اكو برای حل اختلافات تجار عضو از جمله این اقدامات می‌باشد.

- امضاء موافقت‌نامه ترانزیت تجاری اكو که در نیمه سال ۱۹۹۸ اجرایی گردید.

- امضاء موافقت‌نامه تسهیل صدور روادید برای تجار کشورهای عضو که در نیمه سال

۱۹۹۸ اجرایی گردید.

همکاری‌های جهانگردی اكو

باتوجه به اینکه جهانگردی نیز یکی از محورهای همکاری بین اعضاء سازمان می‌باشد، تاکنون چندین اجلاس کارشناسی به منظور بررسی راههای گسترش همکاری‌های جهانگردی منطقه‌ای برگزار گردیده است. اقدامات کشورهای عضو درخصوص تسهیل صدور روادید جهانگردی، افزایش خطوط هوایی بین پایتخت‌های کشورهای عضو، تهیه راههای جهانگردی اكو و تقویت توریسم زیارتی بین اعضاء و تشکیل آژانس مشترک مسافرتی اكو از جمله موضوعات مورد بررسی این نشست‌ها بوده است.

نمایشگاه تولیدات کشورهای عضو

به منظور شناخت کشورهای عضو از ظرفیت‌های تجاری منطقه و آشنایی به بازار و فرصت‌های تجاری یکدیگر، سومین اجلاس سران تصمیم‌گرفت که نمایشگاه تولیدات کشورهای عضو اكو هر سال در یکی از کشورهای عضو به صورت داوطلبانه برگزار شود. اولین نمایشگاه از این نوع از ۲۷ مهر لغایت ۲ آبان ماه ۱۳۷۴ در تهران و دومین نمایشگاه در آبان ماه ۱۳۷۶ در قرقیزستان برگزار شد. قرار است سومین نمایشگاه اكو در تاریخ ۱۶-۲۶ تیرماه ۱۳۷۷ در بندر انزلی توسط اتاق بازرگانی اكو برگزار شود که تسهیلاتی از طرف بانک توسعه اسلامی برای کشورهای عضو (به‌غیر از بنیان‌گذاران) فراهم شده است.

همچنین شرکت اکو در نمایشگاه‌های بین‌المللی بازرگانی کشورهای عضو نیز مورد نظر سازمان می‌باشد که در چند سال گذشته اکو با غرفه‌ای مستقل در نمایشگاه بین‌المللی بازرگانی تهران حضور یافته است.

همکاری اکو با سازمان تجارت جهانی (WTO)

باتوجه به نهایی شدن مذاکرات دور اورگوئه و تشکیل سازمان تجارت جهانی و نقش این سازمان در اقتصاد بین‌الملل، نهایتاً اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای تحت تأثیر این سازمان ضوابط جهان شمول آن خواهند بود. از آنجا که برخی از کشورهای عضو اکو به عضویت سازمان تجارت جهانی درآمده و برخی دیگر در مراحل درخواست یا بررسی عضویت می‌باشند، به‌منظور بررسی پیامدهای عضویت کامل اعضاء اکو در WTO و زمینه‌های همکاری بین اکو و این سازمان، اولین کارگاه آموزشی WTO در سال ۱۳۷۶ توسط ترکیه در منطقه اکو برگزار شد و قرار است دومین کارگاه از این نوع طی سال ۱۳۷۷ در یکی از کشورهای عضو تشکیل گردد.

ب) حمل و نقل و ارتباطات

اکو در زمینه حمل و نقل به موفقیت‌های قابل توجهی دست یافته‌است که عبارتند از:

الف) به منظور توسعه همکاری کشورهای عضو اکو در زمینه حمل و نقل و ارتباطات تاکنون دو اجلاس در سطح وزرای حمل و نقل کشورهای عضو تشکیل شده‌است. در اولین اجلاس وزراء که در آلمانی در سال ۱۳۷۲ (۱۹۹۳) تشکیل شد طرح بلندمدت آلمانی برای توسعه زیربنای حمل و نقل تنظیم و تصویب گردید. ره‌آورد دومین اجلاس وزراء حمل و نقل اکو در عشق‌آباد در سال اسفند ۱۳۷۶ (۱۹۹۸) تصویب طرح دهه حمل و نقل و ارتباطات اکو (۱۹۹۸-۲۰۰۷) بود. اجرای این دو طرح می‌تواند به صورت مؤثری در توسعه حمل و نقل و ارتباطات اکو نقش داشته‌باشد.

ب) افتتاح راه آهن مشهد - سرخس - تاجن كه به دليل اهميت منطقه‌اي آن به عنوان كوتاه‌ترين نقطه اتصال آسيای مركزي با آبهاي آزاد در خليج فارس و همچنين با مراكز اقتصادي تجاري در غرب مطرح است. اين خط آهن به عنوان يك طرح منطقه‌اي اكو مورد بهره‌برداري قرار گرفت. همچنين به منظور توسعه همكاري كشورهاي عضو اكو در زمينه راه آهن تاكنون دو اجلاس در سطح مقامات راه آهن كشورهاي عضو تشكيل شده است كه دومين آن در خرداد ماه ۱۳۷۶ در تهران برگزار گرديد.

ج) در اسفند ماه ۱۳۷۳ موافقت‌نامه شركت كشتيراني اكو با عضويت جمهوري اسلامي ايران، پاكستان، قزاقستان، تركمنستان و افغانستان و سپس قرقيزستان امضاء شد. مقر اين شركت در تهران است. اولين كشتي آن طی مراسمي ویژه در اسفند ماه ۱۳۷۴ در بندرعباس به آب انداخته شد و در حال حاضر با دو فروند كشتي اكو الهام و اكواكرام در خليج فارس، دريای عمان و اقيانوس هند به فعاليت اشتغال دارد. اين شركت همچنين در دريای خزر به حمل و نقل محصولات نفتي مي پردازد.

د) نقشه شبكه راهها و راه آهن اكو كه با تلاش هاي جمهوري اسلامي ايران در حال تكميل است و مراحل نهايي انتشار را مي گذراند.

ه) در زمينه مخابرات تاكنون ده اجلاس در سطح مديران عامل مخابرات كشورهاي عضو اكو برگزار شده و حاصل آن تكميل شبكه فيبرنوري در منطقه مي باشد. اين پروژه نه تنها شبكه نوري كشورهاي عضو را به يكديگر پيوند مي دهد بلكه از طريق اين شبكه آسيا و اروپا از چين تا آلمان به يكديگر ارتباط مي يابند.

ج) فرهنگي و علمي و آموزشي

- احياي مؤسسه فرهنگي اكو به منظور حفظ پيوندهاي ديرينه و گسترش روابط موجود از طريق اجراي برنامه‌ها و فعاليت‌هاي مشترك فرهنگي در ابعاد گوناگون مهم‌ترين فعاليت در بُعد فرهنگي را نشان مي دهد. همكاري رسانه‌هاي گروهی، تبادل برنامه‌هاي فرهنگي، مشاركت

در طرح‌های مربوط به حفظ میراث فرهنگی منطقه، برگزاری نمایشگاهها و سمینارهای فرهنگی از جمله فعالیت‌های آتی این مؤسسه خواهد بود که مقر آن در تهران است و کشورهای عضو در فعالیت‌های آن مشارکت خواهند داشت. با برگزاری اولین اجلاس هیئت امنای مؤسسه فرهنگی اکو در تهران در آبان ماه سال ۱۳۷۵ این مؤسسه رسماً فعالیت خود را آغاز نمود.

- بنیاد علمی اکو که مقر آن در اسلام‌آباد است به منظور تربیت کادر متخصص علمی تأسیس شده است و جمهوری اسلامی ایران به همراه دیگر اعضاء در فعالیت‌های آینده این بنیاد فعالانه مشارکت خواهند کرد.

- به منظور استمرار و پوشش دادن به همکاری‌های آموزشی در سطح منطقه، اخیراً تأسیس مؤسسه آموزشی اکو مورد تأکید واقع گردید و اساسنامه مربوطه در هشتمین اجلاس شورای وزیران اکو به تصویب رسید. احتمالاً این مؤسسه فعالیت خود را ظرف یک سال آینده شروع خواهد کرد.

(د) انرژی

ذخایر تقریبی دریای خزر معادل ۱۵۰ میلیارد بشکه نفت و ۱۵۰ میلیارد مترمکعب گاز تخمین زده شده است. این منابع عظیم متعلق به کشورهای ساحلی خزر شامل جمهوری اسلامی ایران، آذربایجان، ترکمنستان، قزاقستان و روسیه می‌باشد. تاکنون کشورهای ساحلی جهت بهره‌برداری از منابع نفت و گاز خزر بر یک نظام حقوقی واحد توافق ننموده‌اند. لیکن برخی از آنها به طور یک‌جانبه و بدون در نظر گرفتن حق حاکمیت سایرین اقدام به استخراج و فروش منابع خزر نموده‌اند.

یکی از مسائل عمده برای کشورهای آسیای میانه مسأله ترانزیت انرژی و خطوط لوله نفت و گاز جهت دسترسی به بازارهای بین‌المللی می‌باشد. تاکنون مسیرهای گوناگونی جهت انتقال انرژی مطرح شده‌اند. در یک دید کلی این مسیرها به سه دسته به شرح ذیل تقسیم می‌شوند:

۱. مسیر انتقال انرژی آسیای میانه از شمال به جنوب (از طریق ایران به خلیج فارس و از طریق پاکستان به اقیانوس هند) و سپس به بازارهای بین‌المللی
۲. مسیر انتقال انرژی آسیای میانه از شرق به غرب از طریق بستر دریای خزر به ترکیه و سپس اروپا
۳. مسیر انتقال انرژی آسیای میانه به شرق دور برای مصرف کشورهای چین و ژاپن

به منظور بررسی راههای انتقال انرژی آسیای میانه اولین اجلاس کمیته ویژه خطوط لوله نفت و گاز اكو و اولین اجلاس کاری کارشناسان ارشد درخصوص خطوط لوله نفت و گاز اكو (HLETG)^۱ در آبان ۱۳۷۶ (۱۹۹۷) در ترکمنستان برگزار گردید و دومین اجلاس HLETG در سال جاری (۱۳۷۷) نیز برگزار خواهد شد.

- از میان راههای انتقال نفت و گاز آسیای میانه با صرفه‌ترین و اقتصادی‌ترین و امن‌ترین مسیر، خاک جمهوری اسلامی ایران می‌باشد بطوری که هزینه انتقال هر بشکه نفت از سایر مسیرها در مقایسه با مسیر ایران حدود ۲ برابر هزینه دربردارد. ضمن اینکه عبور خط لوله نفت و گاز از بستر دریای خزر خطرات زیست‌محیطی ناشی از نشست نفت و گاز را دربرخواهد داشت. لازم به ذکر است شرکت در شرف تأسیس «حفاری اكو» می‌تواند علاوه بر اجرای پروژه‌های عملیاتی، درخصوص انتقال انرژی نیز نقش مؤثری ایفا نماید.

ه) محیط زیست

یکی از زمینه‌های همکاری بین کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی خصوصاً کشورهای ساحلی خزر، محیط‌زیست می‌باشد. بالا آمدن سطح آب دریا و افزایش آلودگی ناشی از آن، وارد شدن مواد آلاینده به این دریا، تهدید حیات ماهیان خاویار و سایر آبزیان این دریا موضوعاتی هستند که مستلزم توجه خاص می‌باشند. در همین رابطه قرار است در شهریور ماه

1. High Level Expert Task Group

عملکرد و فعالیت‌های اکو / ۷۵

سال ۱۳۷۷ کارگاهی به منظور بررسی و کنترل آلودگی آب و هوا در منطقه اکو توسط ترکیه برگزارگرد.

و) معادن

علیرغم وجود ذخایر انبوه معدنی در منطقه اکو تاکنون هیچگونه همکاری عملی در چارچوب سازمان اکو صورت نپذیرفته است به همین منظور قرار است اولین کنفرانس بین‌المللی به منظور سرمایه‌گذاری در بخش معادن با همکاری اسکاپ طی سال ۱۳۷۷ یا ۱۳۷۸ توسط یکی از کشورهای عضو (قزاقستان یا ایران) برگزار گردد.

ز) مواد مخدر

یکی از زمینه‌های همکاری در اکو هماهنگ کردن فعالیت‌های کشورهای عضو اکو در زمینه کنترل مواد مخدر در سطح منطقه می‌باشد. این فعالیت مشترک با همکاری برنامه بین‌المللی کنترل مواد مخدر (UNDCP) و از طریق ایجاد یک واحد هماهنگ‌کننده در دبیرخانه اکو پی‌گیری می‌گردد. در این زمینه یادداشت تفاهمی نیز امضاء گردیده که در بخش ۳ کتاب حاضر (روابط با سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی) به آن پرداخته شده است.

ح) صنعت و کشاورزی

طی سالهای فعالیت اکو و سلف آن آر.سی.دی، کشورهای عضو مذاکرات مستمری پیرامون اجرای طرح‌های مشترک صنعتی و کشاورزی داشته‌اند که برخی از آنها اجرا و برخی دیگر در حال بررسی و پی‌گیری است. همکاری‌های تحقیقاتی، آموزشی، تبادل اطلاعات علمی و فنی و آماری، برگزاری سمینار در زمینه جنگل و مرتع، همکاری در زمینه قرنطینه گیاهی و دامی، بانکداری کشاورزی و ... از جمله موارد همکاری در بخش کشاورزی می‌باشد. در سالهای اخیر در زمینه‌های صنعتی و فنی راجع به پروژه سرمایه‌گذاری مشترک

به منظور ساخت مواد پایه آنتی بیوتیک‌ها، همکاری در صنایع اتومبیل، برق و تجهیزات مخابراتی، کنترل آلودگی‌های صنعتی، همکاری جهت استاندارد کردن تولیدات صنعتی منطقه، ارتقاء سرمایه‌گذاری و... مذاکراتی میان کشورهای عضو بعمل آمده است. همچنین به منظور توسعه همکاری‌های صنعتی و کشاورزی بین کشورهای عضو، اخیراً با برخی سازمان‌های بین‌المللی مانند یونیدو و فائو یادداشت تفاهم‌هایی امضاء شده تا از این طریق از کمک‌های مالی و فنی و خدمات مشورتی این سازمان‌ها در اجرای پروژه‌های منطقه‌ای استفاده گردد.

۳. روابط با سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی

مقدمه

عهدنامه از میر ایجاد و گسترش روابط اکو با دیگر سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای را توصیه نموده است. گسترش تعداد اعضای اکو سبب گردید تا این سازمان بتواند در مهرماه ۱۳۷۲ موقعیت ناظر را در سازمان ملل متحد (مجمع عمومی) کسب نماید. این امر زمینه مناسبی را برای ایجاد روابط نزدیک و گسترده اکو با سازمان‌های بین‌المللی فراهم نمود. در ۱۲ اکتبر ۱۹۹۵ مجمع عمومی با تصویب قطعنامه شماره ۵۰/۱ خود پیرامون همکاری بین سازمان ملل و اکو، اهمیت این همکاری را مورد تأکید قرارداد و تصمیم گرفت این موضوع در دستور کار اجلاس آتی مجمع نیز قرار گیرد و دبیرکل سازمان ملل با همکاری دبیرکل اکو گزارشی از پیشرفت همکاری‌ها را به اجلاس پنجاه و یکم ارائه نماید. در همین سال دبیرکل برای شرکت در مراسم پنجاهمین سالگرد تأسیس سازمان ملل دعوت گردید. در راستای پیگیری قطعنامه فوق و با توجه به قرارداد داشتن موضوع همکاری بین اکو - سازمان ملل در دستور کار اجلاس پنجاه و یکم مجمع عمومی، قطعنامه دیگری در تاریخ ۲۲ نوامبر ۱۹۹۶ به تصویب مجمع عمومی رسید. در این قطعنامه با اشاره به بیانیه عشق‌آباد مصوب چهارمین نشست سران اکو و اقداماتی که توسط دولت‌های عضو اکو در جهت تجدید ساختار این سازمان صورت گرفته است و با اعتقاد به اینکه حفظ و تقویت بیشتر همکاری میان

سیستم ملل متحد و سازمان همکاری اقتصادی به پیشرفت اجرای اصول و اهداف ملل متحد کمک می‌نماید، از دبیرکل سازمان ملل درخواست شده است که به منظور توسعه و گسترش همکاری‌های دو سازمان در جهت تحقق اهداف مشترک، تلاش نماید.

هم‌چنین از افتتاح طرح عظیم راه‌آهن مشهد - سرخس - تجن که کشورهای محصور در خشکی عضو اکو را به آبهای آزاد متصل می‌سازد، استقبال به عمل آمده و از اسکاپ درخواست شده تا به عنوان بازوی منطقه‌ای سازمان ملل، نقش ویژه‌ای را به منظور گسترش همکاری با اکو به عهده بگیرد. به موجب این قطعنامه، موضوع همکاری اکو و سازمان ملل در دستور کار اجلاس پنجاه و دوم مجمع عمومی قرار گرفته و دبیرکل سازمان ملل موظف به ارائه گزارش در رابطه با پیشرفت در اجرای مفاد قطعنامه گردیده است.^۱ مجمع عمومی با بررسی گزارش همکاری اکو و سازمان در اجلاس پنجاه و دوم خود، قطعنامه مهم دیگری را درخصوص راه‌های گسترش این همکاری‌ها و مساعدت بیشتر ارگان‌های وابسته به UN، بویژه نهادهای مالی آن، به طرح‌ها و برنامه‌های اکو به تصویب رساند.^۲ این بخش مروری دارد بر روابط بین اکو با سازمان ملل متحد، زمان‌ها و برنامه‌های وابسته و دیگر سازمان‌ها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی که در راستای قطعنامه ۵۱/۲۱ مجمع عمومی به صورت گزارشی توسط دبیرکل سازمان ملل با همکاری دبیرخانه اکو تهیه و به اجلاس پنجاه و دوم مجمع ارائه گردید.^۳

الف) روابط اکو با کارگزاری‌ها و سازمان‌های وابسته به سازمان ملل متحد

۱. برنامه عمران ملل متحد (UNDP)^۴

به دنبال دیدار دبیرکل سازمان همکاری اقتصادی در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد با مقام‌های ارشد برنامه عمران ملل متحد (UNDP) در جریان سومین اجلاس سران اکو،

1. United Nations General Assembly Resolution No. A/51/1. 7/Rev.1

2. United Nations General Assembly Resolution No. A/52/L20/ Rev.1

3. United Nations General Assembly Document No. A/52/313

4. United Nations Development Programme

بین اکو و برنامه عمران ملل متحد یادداشت تفاهمی در ۱۵ مارس ۱۹۹۵ در اسلام‌آباد به امضاء رسید.

در جهت اجرای مفاد این یادداشت تفاهم، برنامه عمران ملل متحد در اوایل سال ۱۳۷۴ یک کارشناس مشاور را جهت انجام مطالعه‌ای پیرامون جنبه‌های تجدید ساختار اکو به منطقه اعزام نمود. این مطالعه به عنوان یک مرجع مهم مورد استفاده گروه خبرگان اکو قرار گرفت. دو سازمان هم‌چنین موضوع انجام یک مطالعه جامع از اوضاع اقتصادی و منابع کشورهای عضو اکو را به کمک بخش پشتیبانی توسعه و خدمات مدیریت سازمان ملل و اسکاپ مورد توافق قرار دادند. طی سالهای ۱۹۹۶/۹۷ کارشناسان مشاور UNDP به منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز برای مطالعه مزبور سفرهای دوره‌ای به مکر اکو و کشورهای عضو این سازمان انجام دادند. پیش‌نویس نهایی مطالعه در آوریل ۱۹۹۸ بین کشورهای عضو اکو توزیع گردید تا پس از اعلام نظر آنان توسط UNDP چاپ و منتشر گردد. بطور کلی هدف از این مطالعه شناسایی مکمل‌های تولیدی موجود و بالقوه منطقه و تشخیص مشکلات و موانعی است که سطح مبادلات تجاری بین اعضاء را محدود می‌نماید. در این مطالعه پیشنهادهایی به منظور رفع مشکلات و نارسایی‌ها ارائه شده‌است.

مهم‌ترین زمینه‌ای که کشورهای عضو و بالاخص دولت جمهوری اسلامی ایران در آن مکمل‌های عملی‌تری دارند و به‌علاوه تلفیق آن می‌تواند مبانی همکاری را در زمینه‌های دیگر بالاخص تجارت تحکیم بخشد، حمل و نقل و انرژی است که ایران در این زمینه سرمایه‌گذاری‌های عمده‌ای بویژه درخصوص احداث خطوط راه‌آهن متحمل شده‌است.

UNDP در زمینه ظرفیت‌سازی دبیرخانه اکو و تدوین شرح وظایف ادارات اقتصادی آن نیز خدمات مشورتی و کارشناسی ارائه می‌نماید و سند طرح همکاری به ارزش ۱/۳ میلیون دلار در این ارتباط پیشنهاد نموده‌است که پس از تصویب و امضاء از نیمه دوم سال ۱۹۹۸ به‌مورد اجرا گذاشته می‌شود. در این طرح، تجهیز دبیرخانه به امکانات رایانه‌ای و اطلاعاتی، آموزش کارمندان دبیرخانه و نیروی انسانی کشورهای عضو و خدمات مشورتی پیش‌بینی

شده است. از دیگر همکاری‌های جاری بین اکو و UNDP می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- کمک به افزایش کارایی و بازدهی تجارت در منطقه اکو
- مشارکت اکو در طرح همکاری منطقه‌ای جاده ابریشم
- مساعدت به اجرای طرح اطلاعات پیشرفته بار هوایی (ACIS)^۱ و سیستم اطلاعات خودکار گمرکی (ASYCUDA)^۲ در منطقه اکو

۲. اسکاپ (ESCAP)^۳

اسکاپ یکی از کمیسیون‌های وابسته به شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد بوده که طی سه سال گذشته روابط فعالی با اکو داشته است. اسکاپ به عنوان مرکز منطقه‌ای سازمان ملل متحد و صرفاً به صورت مجمعی بین کلیه دولت‌های آسیا و اقیانوسیه عمل کرده و طیف وسیعی از برنامه‌های توسعه را از طریق ارائه کمک‌های فنی، خدمات مشاوره‌ای، آموزشی و تحقیقاتی به دولت‌ها به اجرا درآورده است.

اکو با کمیسیون اقتصادی - اجتماعی ملل متحد در آسیا و اقیانوسیه (اسکاپ) هنگام برگزاری اجلاس سران اکو در استانبول در تیر ماه ۱۳۷۲ مبادرت به امضای یادداشت تفاهم نمود. براساس یادداشت تفاهم مزبور اکو اسکاپ توافقات زیر را به عمل آوردند:

- همکاری در زمینه منافع مشترک
- توسعه و اجرای طرح‌های مشترک، مشتمل بر برگزاری سمینارها، ملاقات‌ها و گروه‌های کاری مشترک
- مبادله گزارش‌های تحلیلی و انتشارات فنی درخصوص امور مربوط به توسعه اجتماعی و اقتصادی
- برقراری ارتباطات از طریق مبادله اطلاعات و اسناد و نقطه نظرات میان اکو و اسکاپ

1. Advanced Cargo Information System 2. Automatic System for Custom Data
3. Economic and Social Commission for Asia and the Pacific

- گسترش کارآیی صنعتی و رقابت، افزایش مهارت و مدیریت صنعتی در بخش‌های

خصوصی و دولتی

به علاوه در سال ۱۳۷۳ دبیرکل اكو در پنجاهمین اجلاس سالانه اسكاپ كه تحت عنوان «توسعه زیربنایی، كلید نیل به رشد اقتصادی و همکاری منطقه‌ای» برگزار گردید، شركت کرده و به ایراد سخنرانی پرداخت. در همان سال يك گروه از كارشناسان اسكاپ به منظور مطالعه راه‌های مواصلاتی در حال احداث میان جمهوری‌های آسیای مرکزی، چین، جمهوری اسلامی ایران و پاکستان از این کشورها بازدید به عمل آوردند.^۱

هم‌چنین اولین گردهمایی اكو و اسكاپ تحت عنوان «اثرات الحاق کشورهای عضو اكو بر کنوانسیون‌های بین‌المللی حمل و نقل» با حضور نمایندگان اكو، اسكاپ، دفتر برنامه توسعه سازمان ملل متحد^۲ در تهران، کمیسیون اقتصادی سازمان ملل متحد برای اروپا^۳ هم‌چنین نمایندگانی از کشورهای آذربایجان، ازبکستان، جمهوری اسلامی ایران، پاکستان، ترکمنستان، قرقیزستان، و قزاقستان طی آبان ماه ۱۳۷۳ در تهران برگزار گردید. در این گردهمایی فرصت‌های ممكن برای همکاری اكو و اسكاپ مورد بررسی قرار گرفت.^۴

دو سازمان در حال حاضر در زمینه برگزاری يك کنفرانس - میزگرد منطقه‌ای پیرامون تجارت مواد معدنی و صنعتی، تهیه مطالعات اقتصادی منطقه اكو و نهائی کردن چارچوب معاهده ترانزیت برای منطقه اكو با يكدیگر همکاری می‌نمایند. معاهده اخیر در هشتمین اجلاس شورای وزیران اكو توسط ۹ کشور عضو امضاء گردید. اسكاپ هم‌چنین امکان استفاده اكو از خدمات مشورتی منطقه‌ای خود را به شكل تأمین خدمات كارشناسی کوتاه‌مدت روی موضوعات خاص فراهم می‌نماید.

باتوجه به اولویت بالایی كه اكو و اسكاپ برای توسعه بخش حمل و نقل در منطقه قائل هستند، دو سازمان با همکاری آنكتاد و بانک توسعه اسلامی طرح جامع توسعه حمل و نقل

1. ECO Secretariat ECO News Vol 11, May 94. p. 5

2. UNDP

3. Economic Commission for Europe (ECE)

۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، بولتن اقتصادی، شماره ۱۹۱، ۷۳/۸/۲۵، ص ۱-۲.

بین‌المللی در منطقه اکو را در دست بررسی دارند.

از دیگر ابعاد همکاری بین اکو - اسکاپ می‌توان به نقش هماهنگ‌کننده اسکاپ در نزدیک کردن سازمان‌های زیر منطقه‌ای آسیا به یکدیگر و افزایش همکاری‌ها بین آنها اشاره نمود. بدین‌منظور اسکاپ مکانیزم برگزاری نشست‌های منظم سالانه رؤسای اجرایی سازمان‌های زیرمنطقه‌ای آسیا را ابداع نموده است. سومین نشست از این نوع در ماه «می» ۱۹۹۷ به میزبانی اکو در تهران برگزار شد.

بطور کلی اسکاپ در موقعیتی است که می‌تواند همکاری سازمان‌های مالی و بین‌المللی را برای مشارکت در طرح‌های اکو جلب نماید. بی‌شک امضای یادداشت تفاهم بین اکو و اسکاپ از نکات مهم همکاری اکو با دیگر سازمان‌های بین‌الدولی است و توصیه پنجاه و دومین اجلاس سالانه اسکاپ بر اهمیت بخش حمل و نقل به عنوان یکی از محورهای همکاری اسکاپ - اکو از این اهمیت ناشی می‌شود. در پنجاه و چهارمین اجلاس کمیسیون نیز دو سند مهم اکو در زمینه حمل و نقل مورد توجه قرار گرفته و بین شرکت‌کنندگان توزیع گردید.^۱

۳. یونیسف (UNICEF)^۲

به دنبال اجلاس وزرای بهداشت کشورهای عضو اکو در تهران در ژانویه ۱۹۹۴ که منجر به امضای یادداشت تفاهم همکاری بین دو سازمان اکو و یونیسف در ۲۵ جولای ۱۹۹۴ گردید، یونیسف پیشنهاد تشکیل چهار کارگاه مشترک آموزشی را به اکو ارائه نمود که تمامی آنها تاکنون برگزار شده‌اند. اولین کارگاه در مورد ید دار کردن نمک در ژوئن ۱۹۹۴ در عشق‌آباد تشکیل شد. دومین و سومین آن در مورد تغذیه به کمک شیر مادر و گفتار درمانی در اوت ۱۹۹۴ در آنکارا برگزار شدند و چهارمین کارگاه در مورد (واکسیناسیون اطفال) در ژانویه ۱۹۹۵ در تاشکند برگزار گردید. مشورت‌های لازم با یونیسف به منظور تدوین یک برنامه کاری برای آینده در جریان است.

۱. بیانیه اجلاس فوق‌العاده سران اکو در زمینه توسعه بخش حمل و نقل و انرژی و گزارش دومین اجلاس وزرای حمل و نقل

2. UN International Children's Emergency Fund (UN Children's Fund)

۴. صندوق جمعیت ملل متحد (UNFPA)^۱

متن پیش‌نویس یادداشت تفاهم بین اکو و صندوق جمعیت ملل متحد در حاشیه برگزاری چهل و نهمین اجلاس مجمع عمومی در نیویورک به امضای دبیرکل اکو و دبیراجرایی صندوق رسید. در راستای این یادداشت تفاهم تاکنون سه مورد همکاری بین دو سازمان به شرح زیر انجام گرفته است:

- برگزاری کنفرانسی پیرامون وضعیت و بهداشت زنان در اوت ۱۹۹۵ در تهران.
 - کنفرانس مربوط به روش‌های نوین جلوگیری از بارداری که در آوریل ۱۹۹۶ در اسلام‌آباد برگزار گردید.
 - سمیناری در مورد مدیریت ارائه کمک‌های فنی که در آوریل ۱۹۹۶ در آلماتی برگزار شد.
- به پیشنهاد اکو، صندوق جمعیت ملل متحد در نظر دارد کنفرانسی را در مورد مشارکت مردان در جلوگیری از بارداری و تنظیم خانواده در سپتامبر ۱۹۹۸ در باکو برگزار نماید.

۵. یونیدو (UNIDO)^۲

سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (یونیدو) از سازمان‌هایی است که از دیرباز با اکو و پیش از آن با (آر.سی.دی) ارتباط کاری داشته است. در ۲۵ ژانویه ۱۹۹۴ (۱۳۷۳/۱۱/۶) موافقت‌نامه همکاری بین یونیدو و اکو در تهران به امضاء رسید. به موجب این قرارداد، سازمان همکاری اقتصادی می‌تواند در زمینه‌های مختلفی از امکانات و تجربیات یونیدو استفاده نماید. درخصوص همکاری با یونیدو، به پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران و در چارچوب موافقت‌نامه همکاری بین یونیدو و اکو سازمان یونیدو دوازدهمین پانل تخصصی چرم خود را در شهریور ۱۳۷۴ در تهران برگزار نمود.

بطور کلی زمینه‌های همکاری میان دو سازمان اکو و یونیدو را می‌توان در موارد زیر

1. UN Fund for Population Activities

2. UN Industrial Development Organization

بیان کرد:

- تبادل اطلاعات و اسناد و شرکت در جلسات
- کمک به انجام مطالعات ارزیابی اقتصادی طرح‌های صنعتی در منطقه اکو
- ایجاد بانک اطلاعاتی مربوط به آمار صنعتی
- خصوصی سازی
- ایجاد یک سیستم مشترک استاندارد و کنترل کیفیت در کشورهای اکو و بهره‌گیری از سیستم مشورتی یونیدو که نقش مهمی در تقویت آموزش نیروی انسانی فنی دارد.
در اواخر سال ۱۹۹۶ یونیدو سند پروژه‌ای را در زمینه انجام یک مطالعه از وضعیت تولید صنایع مبتنی بر کشاورزی و ارائه خدمات مشورتی به کشورهای عضو اکو با هزینه یکصد هزار دلار از محل منابع ویژه خود به دبیرخانه اکو ارائه نمود. پروژه مذکور در ششمین اجلاس کمیته فنی و صنعتی اکو مورد بررسی و تصویب قرار گرفت.
دبیرکل اکو به منظور مذاکره با مقامات یونیدو در خصوص زمینه‌های همکاری عملی بین دو سازمان در اوایل مارس ۱۹۹۸ سفری را به وین انجام داد. در این سفر طرفین زمینه‌های مشخصی را برای همکاری در چارچوب یادداشت تفاهم قبلی مورد توافق قرار دادند.
باتوجه به شناخت اکو از نیازها و امکانات کشورهای منطقه و تجربیات یونیدو در زمینه بسیج امکانات مالی و فنی و انتقال تجربیات صنعتی و دانش فنی که مکمل یکدیگر محسوب می‌گردند، امکان اجرای برنامه‌های توسعه صنعتی مفید و سازنده‌ای در منطقه بویژه در کشورهای آسیای مرکزی وجود دارد. بدین منظور لازم است کشورهای عضو اکو به صورت هماهنگ، نیازها و خواسته‌ها مشترک خود را در زمینه توسعه صنعتی منطقه در یونیدو مطرح نمایند. باتوجه به سوابق یونیدو از سال ۱۹۶۷ و تجربه طولانی سازمان در امر توسعه صنعت ارتباط با این سازمان به لحاظ امکانات و تجربه‌ای که دارا می‌باشد می‌تواند برای اکو سودمند باشد.

۶. یونسکو (UNESCO)^۱

در ششمین اجلاس شورای قائم‌مقامان اکو، دیدار نماینده دبیرخانه از مقر یونسکو در پاریس مورد توجه قرار گرفت و در پی دیدارها و مذاکرات نمایندگان دو سازمان با یکدیگر، بالاخره یونسکو و اکو در ۱۹ نوامبر ۱۹۹۵ از طریق ارسال نامه موافقت‌نامه همکاری را به امضاء رساندند.

باتوجه به اینکه یونسکو از سازمان‌های اولیه ملل متحد می‌باشد و تجربه بسیاری در زمینه‌های فرهنگی و علمی دارد و از آنجا که مؤسسه فرهنگی اکو با برگزاری اولین اجلاس هیئت امنای خود را رسماً آغاز نموده است، امکانات زیادی جهت همکاری در زمینه‌های فرهنگی و علمی بین یونسکو و اکو از طریق مؤسسه فرهنگی ایجاد شده است.

۷. برنامه بین‌المللی کنترل مواد مخدر (UNDCP)^۲

یادداشت تفاهم همکاری بین اکو و برنامه بین‌المللی کنترل مواد مخدر سازمان ملل در ۱۵ مارس ۱۹۹۵ در جریان برگزاری سومین نشست سران در اسلام‌آباد به امضاء مسئولین دو سازمان رسید.

UNDCP طرحی را جهت ارائه کمک فنی به اکو در زمینه اجرای برنامه عمل اکو برای کنترل مواد مخدر پیشنهاد نموده است. این طرح ۳۰۰ هزار دلاری با عنوان کمک به تأسیس واحدهماهنگی کنترل مواد مخدر در دبیرخانه اکو در سفر ماه مارس دبیرکل اکو به وین امضاء گردید و اجرای آن از خرداد ماه ۱۳۷۷ آغاز شده و یک سال بطول می‌انجامد. این طرح، کشورهای عضو اکو را در زمینه هماهنگ کردن فعالیت‌های مربوط به کنترل مواد مخدر، از طریق ایجاد واحد هماهنگی کنترل مواد مخدر، سازماندهی یک بانک اطلاعاتی مواد مخدر، آموزش کارمندان واحدهماهنگی و کارشناسان ذیربط مراجع ملی کشورهای عضو یاری خواهد کرد.

1. UN Educational, Scientific and Cultural Organization

2. UN Drug Control Programme

هم‌چنین مشورت‌های لازم بین دو سازمان به‌منظور امکان مشارکت سازمان‌های دیگر نظیر EU برای انجام فعالیت‌های مشترک در زمینه کنترل مواد مخدر در منطقه ادامه دارد.

۸. سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد (فائو)

یادداشت تفاهم همکاری بین سازمان خواروبار و کشاورزی سازمان ملل متحد (FAO)^۱ و سازمان همکاری اقتصادی (ECO) با حضور وزرای کشاورزی، جهادسازندگی و معاونان آنها و نیز سفیران کشورهای عضو اکو و فائو و نمایندگان آژانس‌های سازمان ملل متحد در مورخه ۷۶/۹/۱۷ در تهران به امضاء رسید. انتظار می‌رود که با امضاء این یادداشت تفاهم، همکاری منطقه‌ای در بخش کشاورزی با مساعدت فائو افزایش یافته و در چارچوب توسعه بخش کشاورزی، اقداماتی در جهت تأمین امنیت غذایی و فقرزدایی با همکاری دو سازمان در منطقه صورت گیرد.

۹. کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD)^۲

آنکتاد یکی از سازمان‌های تخصصی سازمان ملل می‌باشد و مسئولیتش بکارگیری و ارائه مدیریت مؤثر برای تمامی ابتکارات سازمان ملل در زمینه تسهیل تجارت و حمل‌ونقل در جهان می‌باشد.

اکو در حال حاضر از خدمات و تجربیات فنی و مشورتی آنکتاد در زمینه راههای توسعه تجارت در منطقه استفاده می‌نماید که از آن جمله می‌توان به مشارکت آنکتاد در پروژه منطقه‌ای مشترک افزایش کارایی تجاری در منطقه اکو با همکاری IDB و UNDP و همکاری در برگزاری چند کارگاه آموزشی در زمینه‌های حمل و نقل و تجارت در منطقه اکو نام برد. از دیگر زمینه‌های همکاری بین دو سازمان می‌توان به استفاده اکو از خدمات فنی آنکتاد

1. Food and Agriculture Organization of the UN

2. UN Conference on Trade and Development

جهت بکارگیری سیستم اطلاعات پیشرفته بار هوایی (ACIS) و سیستم اطلاعات خودکار گمرکی (ASYCUDA) در منطقه اکو اشاره نمود که در قطعنامه اجلاس پنجاه و دوم مجمع عمومی سازمان ملل نیز بر این مسأله تأکید شده است. در هیجدهمین نشست شورای نمایندگان دائم اکو، دبیرکل پیشنهاد برقراری روابط نهادینه با آنکتاد را مطرح نمود که مورد تصویب قرار گرفت. تماس بین دو سازمان جهت امضای یادداشت تفاهم همکاری در جریان است.

ب) همکاری‌های درون منطقه‌ای

در راستای روند رو به رشد همکاری‌های درون منطقه‌ای، اکو به صورت فعال در نشست‌های مشورتی سالانه بین سازمان‌های زیرمنطقه‌ای آسیا که از طرف اسکاپ هماهنگ می‌گردد، شرکت می‌کند.

رؤسای اجرایی پنج سازمان منطقه‌ای آسیا شامل اکو، آسه آن، سارک، مجمع کشورهای جنوب اقیانوس آرام (فروم) و اسکاپ به منظور پیگیری همکاری‌های زیر منطقه‌ای در زمینه‌های مورد علاقه مشترک از قبیل تجارت، سرمایه‌گذاری، حمل و نقل و ارتباطات، توسعه منابع انسانی و انرژی هر سال گردهم می‌آیند. اولین دور مذاکرات در فوریه ۱۹۹۴ در بانکوک و دومین دور آن در ژانویه ۱۹۹۵ در جاکارتا تشکیل شد.

سومین اجلاس رؤسای اجرایی سازمان‌های زیرمنطقه‌ای که سازمان اکو میزبان آن بود در ماه می ۱۹۹۷ در محل دبیرخانه این سازمان در تهران برگزار گردید و درخصوص همکاری درون منطقه‌ای آسیایی در بخش‌های تجارت، حمل و نقل، انرژی و توسعه نیروی انسانی توافقاتی بعمل آمد. چهارمین اجلاس در اکتبر ۱۹۹۸ (در کاتماندو - نپال)، مقرسارک برگزار خواهد شد.

ج) همکاری با دیگر سازمان‌های بین‌المللی

اکو با دیگر سازمان‌های بین‌المللی و بین‌الدولی در زمینه‌های تأمین‌کننده منافع دوجانبه، همکاری می‌کند. خلاصه‌ای از روابط با دیگر سازمان‌های بین‌المللی شامل^۱ ASEAN, ^۲EU, ^۳IDB, ^۴OIC و مجمع کران مونتانا در ذیل عنوان می‌گردد.

۱. رابطه اکو با سازمان کنفرانس اسلامی (OIC) و بانک توسعه اسلامی (IDB)

اکو در اکتبر ۱۹۹۴ موقعیت ناظر را در کنفرانس اسلامی کسب و یادداشت تفاهم همکاری با این سازمان را امضاء نمود. این یادداشت تفاهم به اکو امکان می‌دهد تا از برنامه‌های توسعه اقتصادی OIC که توسط ارگان‌های تابعه آن نظیر کومسک و کومستک اجراء می‌گردید، بهره‌مند شود. طبق یادداشت تفاهم امضاء شده، دو سازمان در اجلاس‌های مهم یکدیگر براساس دعوت متقابل به صورت ناظر شرکت خواهند نمود.

در همین ارتباط، موضوع همکاری میان دو سازمان در هشتمین اجلاس سران OIC در تهران مورد بررسی و توجه قرار گرفت و تصویب قطعنامه مهمی را درخصوص گسترش همکاری‌ها به دنبال داشت. متعاقب آن نوزدهمین اجلاس وزرای خارجه کنفرانس اسلامی در دوحه (۱۷-۱۵ مارس ۱۹۹۸) همکاری بین اکو و OIC را بررسی و قطعنامه‌ای را تصویب نمود. دبیرکل اکو در این اجلاس شرکت کرد.

به موازات همکاری با سازمان کنفرانس اسلامی، اکو دارای روابط مستقیم با بعضی از سازمان‌های تخصصی وابسته به آن نیز بوده که مهم‌ترین آن بانک توسعه اسلامی می‌باشد. اکو تاکنون از حمایت‌های شاخص این بانک جهت اجرای طرح‌های خود برخوردار گردیده است. اکو و بانک توسعه اسلامی در جریان برگزاری دومین اجلاس سران اکو در تیرماه ۱۳۷۲، یادداشت تفاهم همکاری را به امضاء رساندند. اکو از خدمات و تجربیات بانک توسعه اسلامی در انجام

1. Association of South-East Asian Nations

2. European Union

3. Islamic Development Bank

4. Organization of Islamic Conference

فعالیت‌های مختلف خود استفاده می‌نماید.

بانک توسعه اسلامی با اعزام سه کارشناس به جمهوری اسلامی ایران با هزینه خود در زمینه‌های بررسی مطالعه امکان‌سنجی پروژه‌هایی نظیر حمل و نقل جاده‌ای، راه‌آهن، حمل و نقل ترکیبی و مخابراتی اكو موافقت نمود.

هم‌چنین بانک توسعه اسلامی بعضی از فعالیت‌های اكو شامل سمینار خصوصی‌سازی در سپتامبر ۱۹۹۵ که در استانبول برگزار گردید را مورد حمایت قرارداد. زمینه‌های همکاری میان اكو بانک توسعه اسلامی عبارتند از:

- موافقت بانک در ارائه کمک‌های تخصصی و مالی: اعطای وام، اجاره به شرط تملیک، فروش اقساطی، مشارکت در سرمایه، تأمین مالی کمک فنی، اعطای خط اعتباری، تأمین مالی واردات، تأمین مالی عملیات بلندمدت تجاری، اعطای کمک‌های ویژه (در جهت برنامه‌های آموزشی، بهداشتی و حمایت از آوارگان)
- انجام مطالعات امکان‌سنجی طرح‌ها بویژه در زمینه حمل و نقل و ارتباطات، ارائه خدمات تحقیقاتی و آموزشی از طریق مؤسسات تحقیقات و آموزش اسلامی
- اعلام آمادگی بانک برای توسعه تجارت درون منطقه‌ای بین کشورهای عضو اكو
- همکاری با بانک توسعه و تجارت اكو و همکاری در ایجاد بانک اطلاعاتی اكو
- درخصوص همکاری میان دو سازمان، چگونگی و حدود بهره‌گیری اكو از امکانات مالی و تخصصی بانک در اجرای طرح‌های عمده همکاری منطقه‌ای بسیار حائز اهمیت می‌باشد.

دبیرکل در ژوئیه ۱۹۹۷ ضمن دیدار رسمی از مقر IDB در جده و ملاقات با رئیس بانک، راه‌های توسعه روابط و زمینه‌های جدید همکاری میان دو سازمان را مورد بررسی و تبادل نظر قرارداد. در این ملاقات، پیشنهاد گردید که اكو به عنوان کانال ارتباطی بین کشورهای آسیای مرکزی و IDB ایفای نقش نماید.

۲. همکاری اکو با اتحادیه اروپا و آسه‌آن

اتحادیه اروپا (EU)

باتوجه به اینکه یکی از اهداف و اصول سازمان همکاری اقتصادی (اکو) که در عهدنامه از میر مطرح گردید، ارتباط با سازمان‌های اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد، تلاش‌هایی در راستای همکاری بین سازمان اکو و دیگر سازمان‌های منطقه‌ای صورت گرفته است. در همین رابطه به دنبال تماس‌هایی که با اتحادیه اروپا به منظور برقراری یک نوع ارتباط همکاری مستمر گرفته شد، در اردیبهشت ماه ۱۳۷۳ هیأتی از دبیرخانه اکو به بروکسل رفت و با مسئولین کمیسیون اروپایی به گفتگو نشست. در این گفتگوها مواردی از همکاری احتمالی بین دو سازمان به صورت کلی مشخص گردید. در تماس‌های بعدی بین دبیرخانه دو سازمان، دبیرخانه EU پیشنهاد برقراری روابط همکاری با اکو در زمینه مواد مخدر را مطرح نمود که باتوجه به نظر قبلی شورای وزیران اکو مبنی بر برقراری روابط کامل همکاری بین اکو و EU در تمام زمینه‌های ممکن، این پیشنهاد EU از سوی اکو مورد استقبال قرار نگرفت. در پی آن باتوجه به جو مساعد سیاسی که نسبت به اکو و همکاری با اعضای آن و بویژه جمهوری اسلامی ایران در نزد EU ایجاد شد، زمینه برای سفر هیأتی از EU به تهران جهت مذاکره با مقامات اکو فراهم گردید و این اتحادیه طی نامه‌ای تمایل خود را برای اعزام هیأت مذکور در ماه نوامبر ۱۹۹۶ اعلام نمود. در نامه دیگری اتحادیه اروپا محورهای زیر را به عنوان زمینه‌های قابل بحث جهت برقراری روابط همکاری با اکو پیشنهاد نمود که متقابلاً از سوی اکو مورد استقبال قرار گرفت: تجارت با تأکید بر مقررات گمرکی و روابط با WTO، حمل و نقل و ارتباطات، مخابرات، انرژی، همکاری در زمینه کنترل مواد مخدر و روابط آتی بین دبیرخانه اکو و کمیسیون اروپایی.

به دنبال این مکاتبات، هیئت پنج نفره‌ای از کمیسیون به سرپرستی رئیس واحد خاورمیانه‌ای بخش روابط خارجی کمیسیون اروپایی از تاریخ ۱۹ لغایت ۲۰ نوامبر ۱۹۹۶ از مقر اکو در تهران دیدار نمود و پس از مذاکرات با مسئولین این سازمان زمینه‌هایی برای تداوم

همکاری‌هایی در بخش‌های فوق تعیین گردید و به صورت موافقت‌نامه اولیه تنظیم شد.^۱ تماس‌ها به منظور نهادینه کردن زمینه‌های همکاری بین دو سازمان ادامه دارد.

آسه آن (ASEAN)

همکاری اکو - آسه آن نخستین بار در سال ۱۳۷۲ در دیدار سفیر جمهوری اسلامی ایران در جاکارتا با دبیرکل آسه آن، مطرح شد و از وی دعوت گردید تا از جمهوری اسلامی ایران دیدار نماید. سفر دبیرکل آسه آن به ایران که نشان‌دهنده تبلور اراده سیاسی اعضای آن برای ایجاد همکاری بین دو سازمان بود، در آوریل ۱۹۹۵ انجام گرفت. در سفر دبیرکل آسه آن به جمهوری اسلامی ایران، چشم‌انداز همکاری‌های فیما بین اکو و آسه آن در بخش‌های انرژی، تجارت، حمل و نقل و ارتباطات، کنترل مواد مخدر، توریسم و تبادل تجربیات مشخص گردید.

به دنبال دیدار فوق و به منظور شناخت زمینه‌های همکاری مشترک بین اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه آن) و سازمان همکاری اقتصادی (اکو) وزرای خارجه دو سازمان نشست مشترکی در روز ۲۸ سپتامبر ۱۹۹۵ در حاشیه پنجاهمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل برگزار کردند. در این نشست دو طرف درباره امکان همکاری‌های مشترک در زمینه تجارت و سرمایه‌گذاری، حمل و نقل و ارتباطات، انرژی، توسعه منابع انسانی و کنترل مواد مخدر بحث و تبادل نظر نموده و بیانیه مطبوعاتی مشترکی را در این باره صادر نمودند.

دومین نشست مشترک وزرای خارجه اکو و آسه آن در تاریخ اول اکتبر ۱۹۹۶ در حاشیه پنجاه و یکمین اجلاس مجمع عمومی در نیویورک برگزار گردید. در این نشست طرفین با صدور بیانیه مشترکی توافق نمودند که دبیران کل دو سازمان تلاش‌های لازم را برای تهیه یک چارچوب مدون همکاری در زمینه‌های شناسایی شده (تجارت، انرژی، حمل و نقل، ارتباطات، توسعه نیروی انسانی و مواد مخدر) به عمل آورده و نتیجه مذاکرات خود را به نشست آتی وزرای

1. Agreed Minutes of the Second Meeting of the European Commission and ECO Secretariat, Tehran 19-20 November 1996.

خارجی دو سازمان در حاشیه پنجاه و دومین اجلاس مجمع عمومی ارائه نمایند.^۱

سومین نشست مشترک وزرای خارجه اکو - آسه‌آن در تاریخ ۱۱ مهر ماه ۱۳۷۶ (سوم اکتبر ۱۹۹۷) در محل نمایندگی دائم سنگاپور و به ریاست وزیر امور خارجه این کشور برگزار گردید. در این نشست وزرای خارجه جمهوری اسلامی ایران و سنگاپور به نمایندگی کشورهای عضو اکو و آسه‌آن سخنرانی کردند. در پایان نشست بیانیه مشترک مطبوعاتی منتشر گردید که در آن ضمن ابراز خرسندی از روند همکاری‌های جاری، دو سازمان موافقت نمودند تا پیشنهادات مشخص و عملی را به منظور همکاری در زمینه‌های حمل و نقل و ارتباطات، تجارت، انرژی، توسعه منابع انسانی و کنترل موادمخدر تدوین نمایند. همچنین دبیران کل دو سازمان موظف شدند راه‌کارهای مشخصی را برای نهادهای گردن روابط اکو - آسه‌آن شناسایی و به اجلاس بعدی ارائه نمایند. به موجب این بیانیه، مقرر گردید یک کارگاه مشترک آموزشی پیرامون تجارت بین‌المللی در حاشیه پنجاه و سومین اجلاس مجمع عمومی در سال ۱۹۹۸ با شرکت نمایندگان بخش‌های خصوصی کشورهای عضو برگزار شود.

۳. مجمع کرانس مونتانا (Crans Montana Forum)

سازمان همکاری اقتصادی در اجلاس سالانه کرانس مونتانا در سوئیس به صورت فعال شرکت می‌نماید. در این کنفرانس سالانه، اکو به عنوان یکی از مدعوین مهم مطرح می‌باشد. کنفرانس مذکور فرصت خوبی را برای جامعه جهانی در جهت شناسایی بیشتر اکو و نقش فعال آن در پیشبرد همکاری‌های منطقه‌ای بوجود آورده است.

۴. روابط با سایر نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی

دبیرخانه اکو همچنین مذاکرات سازنده‌ای را با دیگر مؤسسات منطقه‌ای و بین‌المللی به

1. Report of the Secretary General of ECO on the Second Asean- ECO Foreign Ministers Meeting, Document No. INT/OAN/96

منظور امکان برقراری روابط رسمی و نهادینه انجام داده است که از آن جمله می توان به بانک ترمیم و توسعه اروپا، اوپک، آژانس بین المللی انرژی، بانک توسعه آسیایی و بانک جهانی اشاره نمود. به علاوه سازمان های زیر علاقه خود را به برقراری روابط همکاری با اکو ابراز داشته اند:

- اتحادیه پایپای آسیایی (ACU)

- اتحادیه اقتصادی کشورهای غرب آفریقا (SADC)

- کمیسیون اقتصادی و اجتماعی غرب آسیا (ESCAWA)

- شورای همکاری خلیج فارس

● نتیجه گیری

قبل از اینکه به نتیجه گیری این فصل و بررسی جایگاه اکو در اقتصاد جهانی بپردازیم، ابتدا بایستی با ویژگی ها و روند کنونی اقتصاد جهان آشنا شویم. بطور کلی در فضای اقتصادی جهان امروز ما شاهد چالش ها و تحولات عمده ای هستیم. از یک سو کشورها با انجام اصلاحات اقتصادی و تبعیت از الگوهای اقتصاد بازار برای فقرزدایی، ایجاد اشتغال و افزایش رفاه عمومی در سطح جوامع خود تلاش می کنند. از سوی دیگر یک حرکت کلی به منظور اتخاذ سیاست های کلان و اجرای برنامه های هماهنگ جهانی برای افزایش سطح زندگی جوامع انسانی از اوایل دهه جاری میلادی آغاز شده است که به عنوان نمونه می توان به برگزاری کنفرانس های متعدد سران ملل متحد نظیر کنفرانس جمعیت و توسعه قاهره، کنفرانس زنان پکن، کنفرانس محیط زیست و توسعه در ریودوژانیرو، کنفرانس سران توسعه اجتماعی در کپنهاک و اخیراً کنفرانس اسکان بشری در استانبول اشاره نمود. این حرکت جهانی در عین حال بیانگر این نکته مهم است که اکنون توسعه به معنای صرف اقتصادی مفهوم خود را از دست داده است. توسعه اینک در چارچوب کلی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع و در ارتباط مستقیم با

صلح و امنیت جهانی مورد توجه قرار می‌گیرد. این دیدگاه محور اصلی دستور کار جدید توسعه سیستم ملل متحد را تشکیل می‌دهد و در چارچوب آن آژانس‌ها و ارگان‌های توسعه سازمان ملل و حتی دولت‌های تأمین‌کننده مالی توسعه موسوم به Donor Countries در حال ارزیابی کلی برنامه‌ها و فعالیت‌های خود هستند.

هم‌چنین فضای اقتصادی جهان با تحولی عمده در مبادلات تجاری و اقتصادی بین کشورها روبرو می‌باشد. مذاکرات دور اروگوئه پس از سالها به نتیجه رسید و حاصل آن ایجاد سازمان جدید تجارت جهانی (WTO) است که از ابتدای سال ۱۹۹۵ فعالیت خود را با حضور بلوک‌های بزرگ اقتصادی جهان نظیر آمریکای شمالی، ژاپن و اتحادیه اروپا آغاز نمود. قطعاً توافقات حاصله در چارچوب WTO آثار زیادی بر روابط تجاری بین کشورها برجای گذاشته و آنها را در جهت همگرایی بیشتر با رژیم تجارت جهانی سوق می‌دهد. به عبارت دیگر در رژیم تجارت جهانی که WTO متولی آن است کشورها به سختی می‌توانند به صورت انفرادی در مبادلات تجاری بین‌المللی نقش داشته باشند و ناگزیر خواهند بود از طریق پیوستن به گروه‌ها و بلوک‌های اقتصادی نهایتاً خود را با رژیم بین‌المللی هماهنگ نمایند.

بنابر این در پرتو تحولات و چالش‌های مورد اشاره مشاهده می‌شود که مناطق مختلف جهان دستخوش تحولات چشمگیری از نظر گسترش همکاری‌های اقتصادی و تجاری شده‌اند که حاصل آن پیدایش و یا تقویت بلوک‌های قدرتمند اقتصادی در نقاط مختلف جهان و افزایش همگرایی در مبادلات بین کشورها و مناطق می‌باشد. هم‌اکنون در آمریکای شمالی نفتا، در آمریکای جنوب مرکوسور (بین ۵ کشور آمریکای لاتین)، در اروپای غربی و مرکزی اتحادیه اروپا، در جنوب شرقی آسیا و اقیانوسیه آسه آن، سارک و آپک هر یک بخش عمده‌ای از روابط اقتصادی تجاری جهان را در دست گرفته‌اند. برگزاری اولین نشست مشورتی سران اروپا و آسیا در بانکوک در آوریل ۱۹۹۶ را بایستی حرکت عمده دیگری به سمت همگرایی در روابط تجاری بلوک‌های قدرتمند اقتصادی جهان به حساب آوریم. هم‌اکنون مبادلات تجاری در بین گروه‌بندی‌های اقتصادی واقع در سه منطقه آسیا و اقیانوس آرام، آمریکای شمالی و اروپای

غربی سه چهارم كل تجارت جهان را به خود اختصاص داده است. بدون شك اعضای اكو بایستی تحولات اقتصادی جهان را با دقت مورد توجه قرار داده و استراتژی مناسبی را جهت برخورد با چالش‌های دهه جاری و آینده تدوین نمایند. خوشبختانه چشم‌انداز حضور قوی اكو در فضای اقتصادی جهان روشن و امیدوارکننده است. باتوجه به گسترش این سازمان که در مجموع یک بلوک عمده اقتصادی با وسعت بیش از ۷ میلیون کیلومتر مربع را تشکیل می‌دهد و باتوجه به تقویت حضور بین‌المللی اكو، می‌توان جایگاه مناسبی را در مبادلات آینده اقتصادی جهان برای این سازمان در نظر گرفت. اعضای اكو طی چندسال گذشته به‌خوبی نقاط ضعف و قوت همکاری‌های منطقه‌ای در این سازمان را دریافته و با تصویب اسناد مربوط به تجدید ساختار اكو در اجلاس عشق‌آباد در جهت همسو نمودن بیشتر سازمان با شرایط اقتصادی جهان حرکت نمودند. قطعاً با پیشبرد فعالیت‌ها و استفاده از منابع و پتانسیل‌های بالقوه موجود در منطقه که در فصل پنجم بدان‌ها اشاره خواهد شد و هم‌چنین با بهره‌گیری از تجربیات و همکاری سازنده با سایر سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، می‌توان افق روشنی را برای اكو ترسیم نمود. موقعیت خاص ژئوپلیتیکی منطقه اكو که آن را به صورت چهار راه مواصلاتی شرق به غرب و شمال به جنوب درآورده، بازارهای عمده‌ای را در پیش روی آن قرار داده است که لازم است با تقویت همکاری‌ها در بخش‌های اولویت‌دار و عملی نمودن موافقت‌نامه‌ها و طرح‌های منطقه‌ای، از این موقعیت استفاده بهینه بعمل آید.